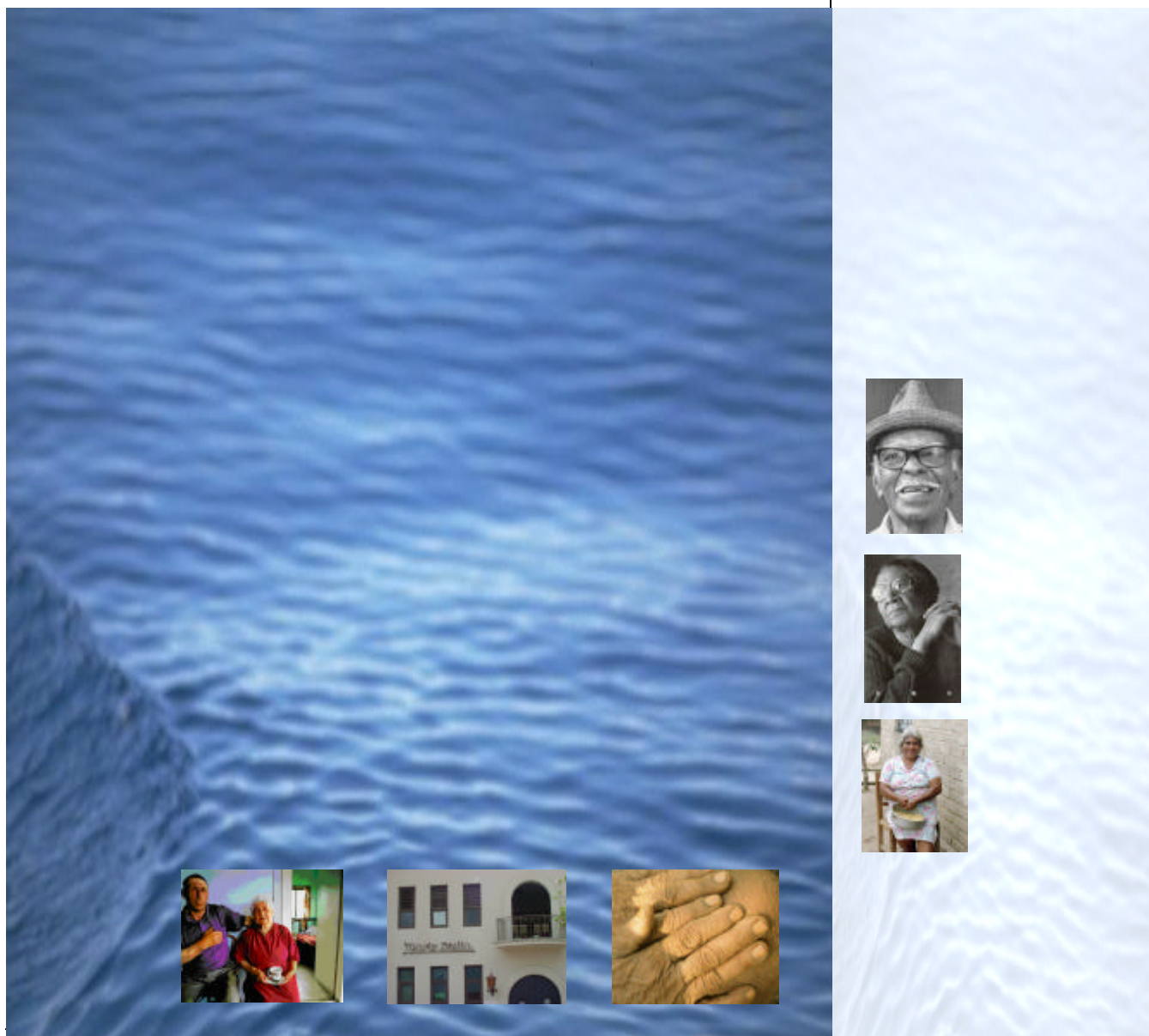

Census 2000 working papers: De positie van gehandicapten op Aruba

Mei 2002

CENTRAL BUREAU OF STATISTICS - ARUBA

Statistics for progress

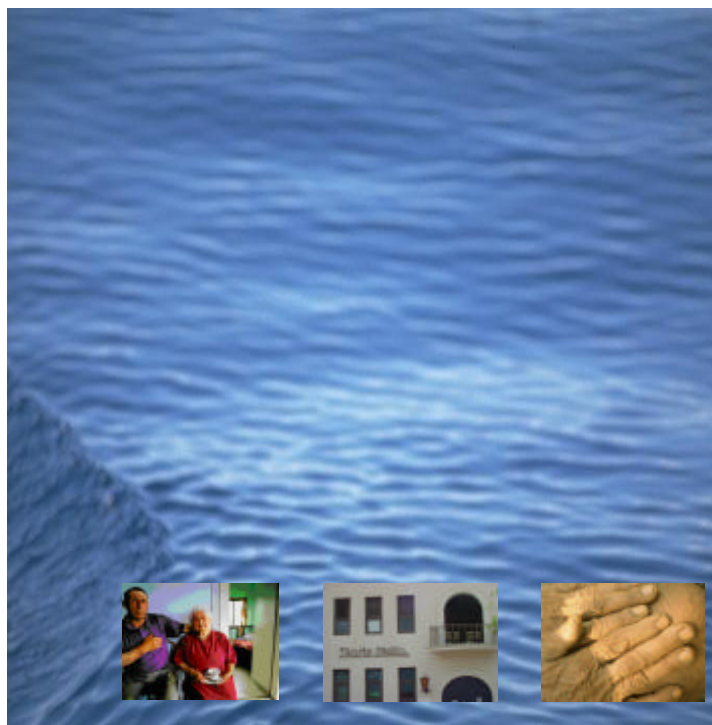
**Census
2000**

Census 2000 working papers: De positie van gehandicapten op Aruba

Mei 2002

Drs. M.J. Balkestein
Dr. F.C. Eelens

CENTRAL BUREAU OF STATISTICS – ARUBA
Statistics for progress

Where to order

Central Bureau of Statistics
L.G. Smith Boulevard 160
Oranjestad
Aruba
Phone: (297-8) 37433
Fax: (297-8) 38057
e-mail: cbs@setarnet.aw

 Voorwoord

De mate van morele ontwikkeling van een land kan het beste worden afgelezen van de wijze waarop haar samenleving omgaat met de zwaksten van haar leden. Een van de zwakste groepen in de maatschappij is zeker die van de gehandicapten. In deze publicatie beschrijft het CBS de samenstelling de karakteristieken van de groep gehandicapten. De volkstelling die in 2000 werd gehouden biedt een unieke kans om een profiel te schetsen van de groep gehandicapten die in ons land leven. Het doel van deze publicatie is onze beleidsmakers de nodige gegevens te verstrekken om adequate maatregelen te treffen om de positie van de gehandicapten binnen de Arubaanse samenleving verder te verbeteren.

Met de voortschrijdende veroudering van onze bevolking kan verwacht worden dat het aantal en de samenstelling van de groep gehandicapten in de komende decennia aanzienlijk zal veranderen. Aangezien het percentage gehandicapten bij bejaarden veel hoger is dan in de jongere leeftijdscategorieën zal de groep van ouderen met een lichamelijk of geestelijke limitatie sterk toenemen. Dit zal ongetwijfeld gevolgen hebben voor de bejaardenzorg en gezondheidszorg. Er bestaat geen twijfel over dat dit sociale gevolgen zal hebben voor ons sociaal systeem. Als land moeten we hier op voorbereid zijn. In deze publicatie trachten we op enkele belangrijke thema's omtrent het leven van gehandicapten in te gaan. Wij danken drs. M. Balkestein en dr. F.Eelens voor het samenstellen van dit rapport.

Drs. Rendolf A. Lee
Directeur Centraal Bureau voor de Statistiek

Mei 2002

Inhoudsopgave

Samenvatting	Pg. 5
1. Inleiding	Pg. 7
2. 'Disabled persons' versus gehandicapten	Pg. 9
3. Algemene karakteristieken van gehandicapten op Aruba	Pg. 14
4. Samenlevingsvormen van gehandicapten	Pg. 23
5. Gezondheidsaspecten van gehandicapten	Pg. 27
6. Gehandicapten op de arbeidsmarkt	Pg. 31
7. Prognose toekomstig aantal gehandicapten	Pg. 45
Bibliografie	Pg. 48
Index	Pg. 49

SAMENVATTING

DE SOCIAAL-DEMOGRAFISCHE EN ECONOMISCHE POSITIE VAN GEHANDICAPTEN

Gehandicapten vormen wereldwijd de belangrijkste minderheidsgroep. De World Health Organization (WHO) schat dat in ontwikkelde landen ongeveer vier procent van de totale bevolking gehandicapt is. Voor ontwikkelingslanden wordt dit geschat op zeven procent. In dit rapport is gebruik gemaakt van het ICDH-2¹ systeem als conceptueel kader om handicaps te bestuderen. De hier gehanteerde definitie is als volgt: "Disadvantages that limit or prevent the fulfillment of a role considered to be normal depending on age, sex social and cultural factors".

AANTAL GEHANDICAPTEN

Van de totale bevolking van 90506 personen gaven 5036 personen in oktober 2000 aan gehandicapt te zijn. Er zijn geen grote verschillen in aantallen gehandicapte mannen en vrouwen. In totaal zijn 2.520 mannen en 2516 vrouwen gehandicapt. Dit betekent dat momenteel 5.6 procent van de bevolking gehandicapt is. In 1991 gaf 5.5 procent van de bevolking aan gehandicapt te zijn. Ten opzichte van 1991 is de totale gehandicapte bevolking met 36.5 procent toegenomen. De totale bevolking is minder snel gegroeid. Deze is met 35.7 procent toegenomen.

SAMENLEVINGSVORMEN

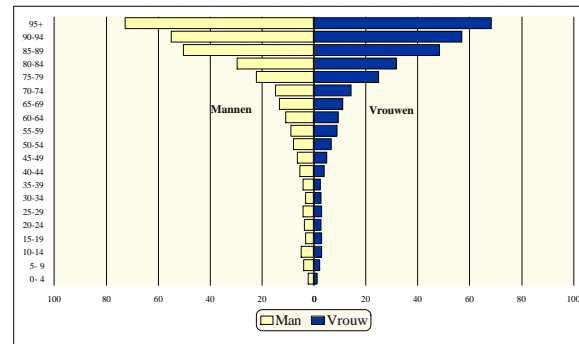
Het is opvallend dat het percentage gehuwden nagenoeg gelijk is onder zowel gehandicapten als niet gehandicapten. Dit geldt met name voor motorisch en visueel gehandicapten. Het percentage geestelijk gehandicapten dat getrouwd is, is echter vrij klein. Respectievelijk 14.3 procent van de zwaar geestelijk gehandicapte mannen en 9.6 procent van de vrouwen zijn gehuwd. Deze percentages liggen wat hoger voor personen die licht geestelijk gehandicapt zijn.

Op basis van figuur 7 kunnen we concluderen dat het percentage samenwonende gehandicapten beduidend lager is voor alle leeftijdsgroepen in vergelijking met niet gehandicapten. Daarnaast constateren we dat op jonge leeftijd het percentage samenwonende gehandicapten vrouwen groter is dan het percentage gehandicapte mannen. Vooral op oudere leeftijd is het verschil tussen mannen en vrouwen erg groot.

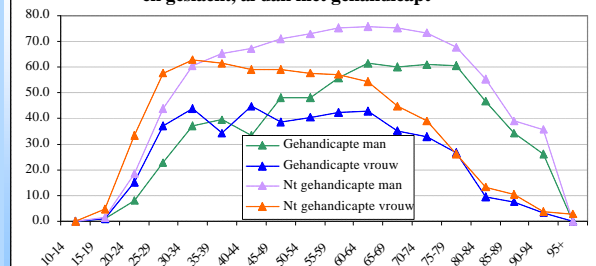
GEZONDHEIDSASPECTEN

Het is niet verwonderlijk dat mensen met een handicap hun eigen gezondheid negatiever ervaren dan niet-gehandicapten. Over het algemeen beoordelen vrouwen, ongeacht hun leeftijd, hun eigen gezondheid veel negatiever dan mannen. Bij gehandicapten mannen geeft 35.3 procent aan dat hun gezondheid 'Soms goed, soms slecht' of 'slecht' is. Bij niet gehandicapte mannen is dit slechts 2.5 procent. Voor vrouwen zijn de percentages respectievelijk 43.9 en 5.2 procent.

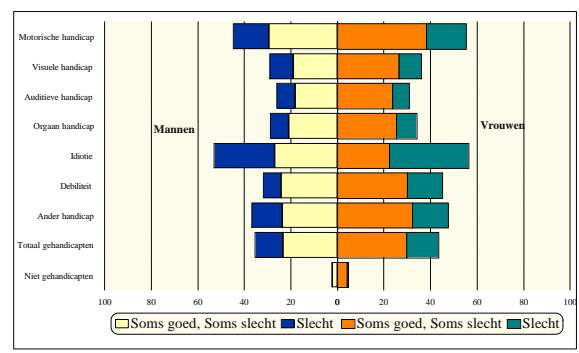
Figuur 0. Percentage gehandicapten bij geslacht ten opzichte van de totale bevolking

Figuur 7 Percentage samenwonende personen per leeftijd en geslacht, al dan niet gehandicapt

Figuur 16. Personen per type handicap en beoordeling eigen gezondheid

¹ ICDH staat voor: "International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps".

GEHANDICAPTEN OP DE ARBEIDSMARKT

Van de 5036 gehandicapten, maken in totaal 3048 deel uit van de potentiële beroepsbevolking, de vijftien tot vijfenzestig jarigen. Hiertoe behoren iets meer gehandicapte mannen dan vrouwen: respectievelijk 1586 mannen tegenover 1462 vrouwen. Ruim één op de vier gehandicapten mannen van 15 jaar en ouder is werkzaam. Bij vrouwen is dit minder dan één op de vijf. De arbeidsparticipatie van personen met een handicap is 35 procent, en ligt daarmee aanzienlijk lager dan de arbeidsparticipatie van de gehele Arubaanse bevolking, welke 68 procent bedraagt.

De arbeidsparticipatie neemt toe naarmate het genoten opleidingsniveau hoger is. Voor mensen met een lichamelijke handicap geldt dat hun kansen (op behoud van) arbeid aanzienlijk verbeterd door verhoging van het opleidingsniveau. In die zin is schooling van groot belang voor de integratie van gehandicapten op de arbeidsmarkt.

De twee belangrijkste sectoren voor Aruba's economie: "Hotels en restaurants" en "groothandel en handel in consumentenartikelen" zijn tevens de twee sectoren waar de meeste gehandicapten tewerkgesteld zijn. Proportioneel werken in deze sectoren zelf wat meer gehandicapten. Gehandicapten vervullen iets minder frequent functies waarvoor een hoger educatieniveau vereist is, zoals managers, wetgevers en professionals.

Het merendeel van de werkloze gehandicapten geeft aan dat men omwille van de gezondheidstoestand werkloos is: namelijk 39 procent. Bij niet gehandicapten is dit percentage slechts 4 procent.

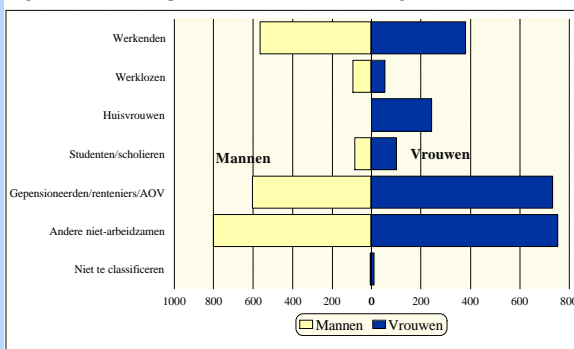
FINANCIËLE POSITIE

Bestuderen we het bruto maandelijkse persoonsinkomen voor de potentiële beroepsbevolking, dan valt op dat personen met een handicap gemiddeld een lager inkomen hebben dan personen zonder handicap: respectievelijk Afl. 1790,= versus Afl. 2100,=. Om een duidelijk beeld te krijgen of gehandicapten in gelijke gevallen gelijk betaald worden is gebruik gemaakt van een "Multiple Classification Analysis", waarbij gecontroleerd kan worden voor variabelen die invloed hebben op de hoogte van het salaris. Hierbij valt te denken aan opleidingsniveau, beroepsuitoefening en aantal gewerkte uren. Indien voor deze variabelen gecontroleerd wordt, verdienen gehandicapten per maand nagenoeg evenveel als niet gehandicapten. (maandelijkse verschil: -Afl. 64,=.

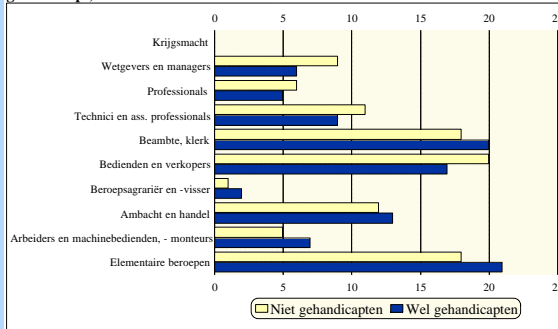
PROGNOSE GEHANDICAPTEN

Op basis van demografische projecties kan worden verwacht dat de toekomstige vergrijzing van de bevolking ertoe zal leiden dat het aantal mensen dat lichamelijke en/of geestelijke handicaps hebben, de komende jaren zal toenemen. In totaal schat het CBS dat Aruba in 2015 ruim 6400 gehandicapten telt. Dit houdt een groei van ruim 27 procent in ten opzichte van het aantal gehandicapten in oktober 2000. Deze groei manifesteert zich het meest bij vrouwen in de leeftijdscategorie 75 tot 79 jaar. Vooral het aantal oudere gehandicapten zal toenemen, waardoor er meer aandacht nodig zal zijn voor de geriatrische zorg van deze mensen.

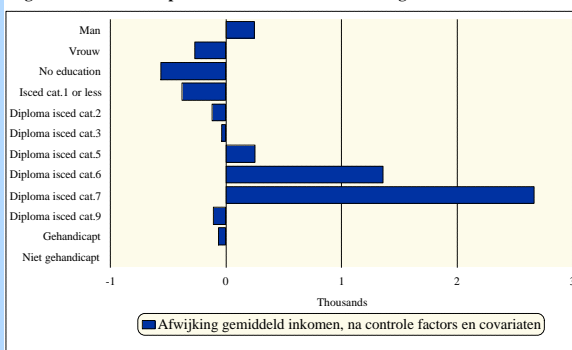
Figuur 17. Gehandicapten naar activiteiten-status en geslacht

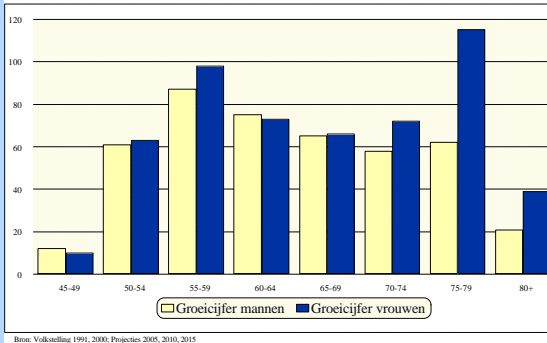
Figuur 18. Arbeidssector van personen 15-64 jaar (gehandicapt versus niet gehandicapt)

Figuur 19. Gehandicapten naar activiteiten-status en geslacht

Figuur 15 Procentuele groei van het aantal gehandicapten bij geslacht, periode 200 - 2015

1. Inleiding

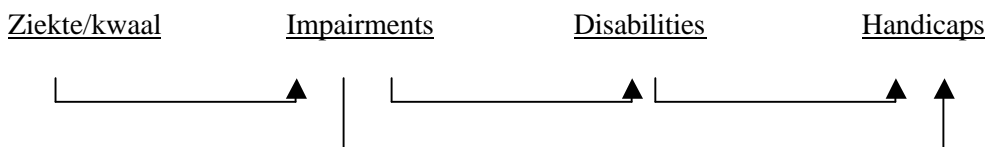
Gehandicapten vormen wereldwijd de belangrijkste minderheidsgroep. Door de vaagheid van de definities van handicap en 'disability'¹ lopen de schattingen van het aantal gehandicapten in de wereld danig uit elkaar. Zo zijn de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO) en de Verenigde Naties er lange tijd van uit gegaan dat ongeveer tien procent van de wereldbevolking een 'disability' hebben. Tegenwoordig gaat de WHO meer uit van een niveau van 4 procent voor de ontwikkelde landen en 7 procent in de ontwikkelingslanden. In een rapport van de Wereldbank wordt de bevolking met een 'disability' globaal geschat tussen de 235 en de 549 miljoen personen².

Een belangrijk probleem bij onderzoek over gehandicapten ligt in het bepalen van een klare, werkbare definitie van handicap. In de loop der jaren is het inzicht in wat een persoon gehandicapt maakt verder uitgediept en aangepast. Het meest geavanceerde conceptuele kader om handicaps te bestuderen en te beschrijven is het ICIDH-systeem, dat door de WHO is ontwikkeld. ICIDH staat voor 'International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps'³. Om tegemoet te komen aan bepaalde kritieken op het oorspronkelijke systeem is in 1997 een aanpassing gemaakt met de invoering van de ICIDH-2. Op dit ogenblik wordt ICIDH2 verder uitgetest om daadwerkelijk in de praktijk te worden gebruikt.

In de originele ICDH werden drie gerelateerde begrippen gebruikt: 'impairment', 'disability' en handicap. De drie elementen zijn als volgt gedefinieerd:

- Impairment: 'a loss or abnormality of psychological, physiological or anatomical structure or function'.
- Disability: 'a restriction or lack of ability to perform an activity in a manner or within a range considered normal for a human being'.
- Handicap: 'disadvantages that limit or prevent the fulfillment of a role considered to be normal depending on age, sex and social and cultural factors'.

Elk van de elementen geeft een verschillend niveau aan: 'impairment' situeert zich op het niveau van lichamelijke/geestelijke functies, 'disability' ligt op het niveau van persoonlijke activiteit en 'handicap' is gelinkt aan de participatie van het individu aan allerlei maatschappelijke activiteiten. De relatie tussen deze drie elementen kan schematisch als volgt worden weergegeven.

Een ziekte, ongeval of een kwaal kan leiden tot het verlies van een normale werking van een of meerdere lichaamsdelen, organen, zintuigen of geestelijke mogelijkheden ('Impairment'). Dit kan dan weer een gevolg hebben op de mogelijkheid van de persoon om een bepaalde activiteit uit te oefenen. ('disability') Hierdoor kan de persoon niet meer in staat zijn om die rol te spelen in de maatschappij die als normaal kan worden aanzien voor iemand met dezelfde demografische en culturele kenmerken ('handicap'). Een voorbeeld maakt de zaak duidelijk. Een metselaar verliest door een ongeval een arm ('impairment'). Hierdoor is hij niet meer in staat om zware dingen te sjuwen ('disability') en is hij zodanig beperkt in zijn activiteiten dat hij zijn werk als metselaar niet meer kan uitoefenen (handicap).

¹ In het Nederlands bestaan voor zover wij weten geen exacte –voor ons bruikbare- vertalingen voor de termen 'impairment' en 'disability'. Aangezien deze termen in het theoretische kader dat wordt gevolgd een centrale plaats innemen zullen wij de Engelse termen in de Nederlandse tekst aanhouden.

² R.L.Metts (2000), *Disability issues, trends and recommendations for the World Bank*. 2000, Washington, p.5.

³ World Health Organisation, *International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps*, Geneva, 1980.

Zoals aangegeven in het model kan een 'impairment' leiden tot een 'disability' hetgeen op zijn beurt een handicap tot gevolg kan hebben. Het is echter ook mogelijk dat een 'impairment' leidt tot een handicap, zonder dat de persoon een 'disability' heeft. Op zich lijkt dit tegenstrijdig maar een en ander wordt duidelijk met een voorbeeld. Stel dat een persoon bij een ongeval ernstige brandwonden heeft opgelopen. Door de brandwonden heeft de persoon ernstige littekens in het aangezicht die echter geen lichamelijke hinder zijn voor het uitoefenen van welke activiteit dan ook. De persoon voelt zich echter zodanig door zijn misvorming bezwaart dat hij het huis niet meer uitkomt en zich sociaal volledig afsluit. Dit maakt hem gehandicapt. Aan de andere kant is het mogelijk dat een persoon een 'disability' heeft, maar niet-gehandicapt is. Het is ook mogelijk dat een 'handicap' als het ware door de maatschappij wordt opgelegd. Bijvoorbeeld, iemand is HIV-positief. Dit belet hem niet om welk soort activiteit dan ook uit te voeren. Door de maatschappij wordt hij – omwille van sterke vooroordelen – uit allerlei activiteiten geweerd. Hierdoor wordt de persoon als het ware een sociale gehandicapte. 'Handicap' blijft voor een gedeelte een subjectief begrip. Twee personen met dezelfde kwaal kunnen hierop totaal verschillend reageren. De een kan zich gehandicapt voereln, de ander niet-gehandicapt.

De vraagstelling in de Census 2000 stelt ons in staat om gegevens te vestrekken op het terrein van 'disability' en 'handicap'. In beide gevallen gaat het om een zelfgerapporteerde status die door de respondent echter altijd op een subjectieve wijze kan worden ingevuld. Om te meten of een persoon een bepaalde 'disability' heeft werden vier vragen gesteld:

- Heeft U omwille van een lichamelijke of geestelijke kwaal die langer dan 6 maanden duurt, moeilijkheden om de volgende activiteiten uit te voeren:
 - A. Moeilijkheden om te leren, onthouden of te concentreren?
 - B. Moeilijkheden bij het aankleden, baden, of alleen in het huis rondbewegen?
 - C. Moeilijkheden om alleen het huis te verlaten om bijvoorbeeld te winkelen of de dokter te bezoeken?
 - D. Moeilijkheden om (eventueel) te gaan werken?

De eerste twee vragen werden niet gesteld voor kinderen jonger dan 2 jaar. De laatste twee vragen werden enkel gevraagd aan personen van 14 jaar en ouder. Deze vragen zijn dezelfde zoals die bij de Census 2000 van de Verenigde Staten werden gesteld. Om na te gaan of de persoon gehandicapt is, werd de volgende vraag gesteld:

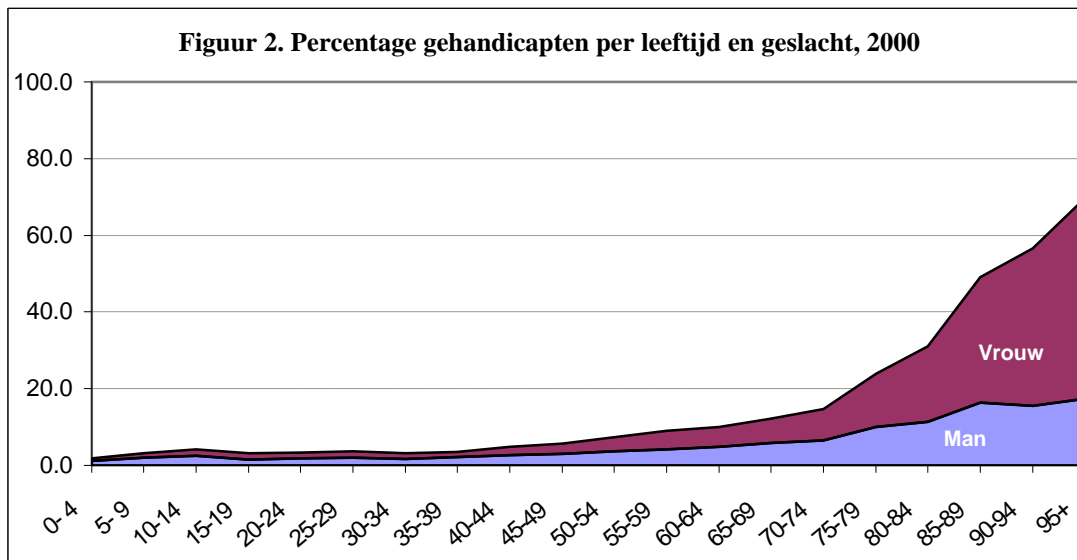
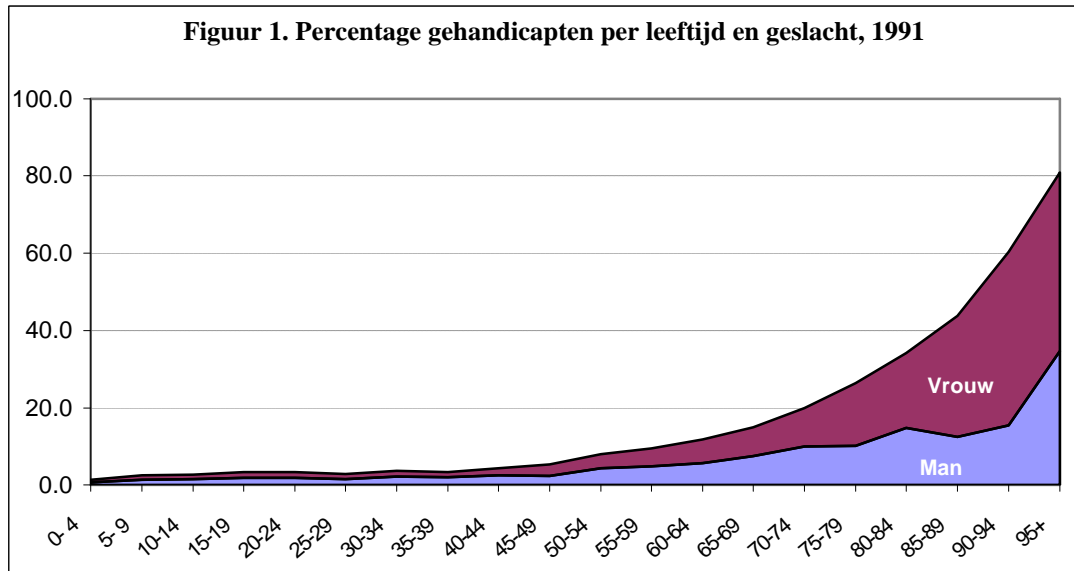
- Heeft U (hij/zij) een handicap?

Daarnaast werd een vraag gesteld over de soort handicap die de persoon heeft. Aangezien het mogelijk is dat de persoon een meervoudige handicap heeft, kon de respondent meerdere handicaps aanduiden. Vervolgens werd een vraag gesteld over de belangrijkste oorzaak van de handicap.

Op dit ogenblik is de kennis over de kenmerken en leefomstandigheden van gehandicapten op het eiland vrij beperkt. Met dit rapport willen wij trachten deze leemte, althans gedeeltelijk, op te vullen. In de volgende sectie gaan we kort in op de karakteristieken van 'disabled persons' en gehandicapten. Voor de rest van het rapport zullen wij ons voornamelijk richten op de groep van gehandicapten.

2. 'Disabled persons' versus gehandicapten

Tabel 1 toont het aantal gehandicapten per leeftijd en geslacht. De gegevens worden grafisch weergegeven in figuur 1 voor 1991 en figuur 2 voor 2000.

Van de totale bevolking van 90.506 personen gaven 5036 personen in 2000 aan gehandicapt te zijn. Het aantal gehandicapte mannen is nagenoeg hetzelfde als het aantal gehandicapte vrouwen; 2520 gehandicapten zijn mannen en 2516 gehandicapten zijn vrouwen. Van 565 personen kon geen informatie worden verkregen over hun status.

Bovenstaande cijfers impliceren dat 5,6 procent van de bevolking gehandicapt is. Ten opzichte van 1991⁴ is dit ongeveer een zelfde percentage. Op dat ogenblik gaf 5,5 procent van de bevolking aan gehandicapt te zijn. Ook toen was het aantal mannelijke en vrouwelijke gehandicapten nagenoeg hetzelfde (1857 mannen en 1831 vrouwen). Ten opzichte van 1991 is de totale gehandicapte bevolking met 36,5 procent gegroeid. In dezelfde periode is de totale bevolking met 35,7 procent toegenomen.

⁴ Third Population and Housing Census Aruba, October 6, 1991. Selected Tables. October 1992.

Tabel 1. Aantal gehandicapte personen bij leeftijd en geslacht, 1991-2000.

Leeftijdsgroep	Gehandicapten			1991 Total bevolking			Percentage			2000 Gehandicapten			Total bevolking			Percentage		
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
0-4	42	30	72	2965	2574	5539	1.4	1.2	1.3	78	53	130	3560	3420	6979	2.2	1.5	1.9
5-9	72	63	135	2833	2664	5497	2.5	2.4	2.5	142	88	230	3625	3525	7149	3.9	2.5	3.2
10-14	78	67	145	2653	2574	5227	2.9	2.6	2.8	169	111	280	3385	3373	6758	5.0	3.3	4.1
15-19	87	66	153	2313	2188	4501	3.8	3.0	3.4	95	98	192	3058	3071	6129	3.1	3.2	3.1
20-24	84	67	151	2244	2168	4412	3.8	3.1	3.4	93	76	169	2428	2597	5024	3.8	2.9	3.4
25-29	84	83	167	2859	2921	5780	2.9	2.8	2.9	125	104	229	3021	3333	6354	4.1	3.1	3.6
30-34	152	96	248	3349	3404	6753	4.5	2.8	3.7	124	118	242	3777	3997	7774	3.3	2.9	3.1
35-39	124	87	211	2954	3216	6170	4.2	2.7	3.4	187	128	315	4359	4733	9092	4.3	2.7	3.5
40-44	128	96	224	2476	2627	5103	5.2	3.6	4.4	217	185	402	3953	4468	8421	5.5	4.1	4.8
45-49	97	123	219	1941	2137	4078	5.0	5.7	5.4	209	187	396	3261	3659	6921	6.4	5.1	5.7
50-54	157	131	288	1699	1887	3586	9.2	6.9	8.0	198	192	391	2542	2836	5378	7.8	6.8	7.3
55-59	146	142	288	1429	1626	3055	10.2	8.8	9.4	171	193	364	1927	2144	4071	8.9	9.0	9.0
60-64	122	128	250	1013	1113	2126	12.0	11.5	11.7	168	181	349	1562	1911	3473	10.8	9.5	10.0
65-69	110	111	222	708	770	1478	15.6	14.5	15.0	152	164	316	1135	1450	2585	13.4	11.3	12.2
70-74	122	121	242	534	685	1219	22.8	17.6	19.9	110	138	248	738	949	1687	14.9	14.5	14.7
75-79	94	149	242	368	553	921	25.4	26.9	26.3	104	146	250	466	579	1045	22.3	25.2	23.9
80-84	105	137	242	292	418	710	36.0	32.8	34.1	83	144	227	279	452	731	29.7	31.9	31.0
85-89	37	94	131	100	199	299	37.4	47.0	43.8	61	122	183	121	251	372	50.4	48.5	49.2
90-94	11	33	45	23	51	74	49.7	65.3	60.4	24	64	88	44	112	156	54.9	57.2	56.5
95+	6	8	15	8	10	18	78.0	83.2	80.9	8	25	34	12	37	48	72.7	68.6	69.6
Onbekend										1	1	2						
Totaal	1857	1831	3689	32761	33785	66546	5.7	5.4	5.5	2520	2516	5036	43252	46896	90147	5.8	5.4	5.6

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Tabel 2. Personen met bepaalde beperkingen bij type beperking, leeftijd en geslacht

Leeftijdsgroep	Moeilijkheden leren/onhouden				Moeilijkheden om zichzelf te kleden				Moeilijkheden om buiten te gaan				Moeilijkheden om te werken			
	Man	Vrouw	Totaal	%	Man	Vrouw	Totaal	%	Man	Vrouw	Totaal	%	Man	Vrouw	Totaal	%
0- 4	14	7	21	0.7	23	11	34	1.2	0	0	0	0.0	0	0	0	0.0
5- 9	87	51	139	1.9	22	20	42	0.6	0	0	0	0.0	0	0	0	0.0
10-14	139	72	211	3.1	21	8	29	0.4	7	12	19	0.3	12	13	24	0.4
15-19	66	66	132	2.2	8	12	20	0.3	26	27	54	0.9	58	61	119	1.9
20-24	51	29	81	1.6	12	11	22	0.4	27	23	50	1.0	38	39	77	1.5
25-29	67	49	117	1.8	20	20	40	0.6	33	40	72	1.1	49	54	103	1.6
30-34	53	53	105	1.4	11	18	28	0.4	29	36	65	0.8	55	71	126	1.6
35-39	93	71	165	1.8	20	24	44	0.5	45	47	92	1.0	99	85	184	2.0
40-44	110	109	219	2.6	35	33	67	0.8	60	74	133	1.6	117	121	237	2.8
45-49	95	110	205	3.0	41	47	88	1.3	50	74	124	1.8	120	145	265	3.8
50-54	86	122	208	3.9	40	42	82	1.5	56	68	124	2.3	124	141	265	4.9
55-59	68	95	163	4.0	24	61	85	2.1	43	90	133	3.3	95	168	263	6.4
60-64	67	119	186	5.4	38	63	101	2.9	74	120	193	5.6	124	192	316	9.1
65-69	82	135	217	8.4	61	77	138	5.3	90	173	264	10.2	142	243	384	14.9
70-74	64	123	187	11.1	51	70	122	7.2	81	194	275	16.3	113	235	349	20.7
75-79	78	102	180	17.2	53	82	134	12.9	93	196	290	27.7	125	229	354	33.9
80-84	60	126	186	25.4	50	120	170	23.3	88	231	319	43.7	109	246	355	48.6
85-89	47	110	158	42.4	49	110	160	42.9	71	164	235	63.3	80	172	252	67.8
90-94	25	57	82	52.3	18	51	69	44.3	29	82	111	71.1	30	84	114	73.2
95+	9	21	30	63.0	7	24	32	65.2	11	34	44	91.3	12	33	44	91.3
Onbekend	3	1	4	1.2	2	1	3	0.9	1	0	1	0.3	2	1	3	0.9
Alle Leeftijden	1365	1630	2995	3.5	606	904	1510	1.7	916	1684	2600	3.0	1502	2331	3833	4.4

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Opmerking: Moeilijkheden om te leren/onhouden en zichzelf aan te kleden is n.v.t. voor kinderen jonger dan 3 jaar; moeilijkheden om buiten te gaan/werken is n.v.t. voor kinderen jonger dan 1 jaar.

Op jongere leeftijd is het percentage van personen met een handicap hoger voor mannen dan voor vrouwen. Het is een bekend feit dat jongetjes meer kans hebben op een handicap dan meisjes. Jongetjes hebben een hogere kans dan meisjes om geboren te worden met een recessieve genetische aandoening die gelegen is op de X-chromosoom. Bij de mannelijke foetus produceren de testikels testosteron en andere hormonen die de ontwikkeling van de mannelijke geslachtsorganen controleren. De mannelijke hormonen zouden ook een invloed hebben op de ontwikkeling van andere organen zoals de longen, het hart en het immuunsysteem. Het mannelijke hormoon testosteron heeft waarschijnlijk ook een effect op gezondheid en sterfte van jongetjes door ademhalingsproblemen, ongevallen (verhoogd risicogedrag) en infectieziekten⁵.

Figuur 1 en 2 tonen duidelijk dat de kans op het hebben van een handicap stijgt met leeftijd. Met de veroudering van de bevolking kan daarom worden verwacht dat in de komende jaren het absolute aantal gehandicapten sneller zal stijgen dan de totale bevolking. Uiteraard heeft dit bepaalde consequenties voor de gezondheidszorg. Gehandicapten hebben meer medische begeleiding nodig. Bovendien zal het noodzakelijk zijn om meer en meer aanpassingen aan woningen en openbare gebouwen aan te brengen om tegemoet te komen aan de beperkingen van de bejaarde gehandicapten. In sectie 7 van dit rapport trachten we een schatting te maken van het aantal gehandicapten in de komende 15 jaar.

Tabel 2 toont het aantal personen met beperkingen, per leeftijd en aard van de beperking. De beperking die het meest voorkomt is dat de persoon omwille van zijn/haar conditie niet in staat is om te werken. Het grootste deel van de personen die deze beperking hebben zijn bejaard. De tweede belangrijkste beperking is op het geestelijke terrein; 2995 personen geven aan dat zij omwille van een lichamelijke of geestelijke kwaal moeilijkheden hebben om te leren, te onthouden of te concentreren.

Volgens de US Bureau of the Census heeft 1 op 5 Amerikanen een 'disability' en heeft 1 op 10 een ernstige 'disability'. Tabel 3 geeft informatie over het aantal personen die in de Census 2000 van Aruba aangaven een bepaalde beperking te hebben ('disability'). Op de vraag over beperkingen, gaf 6,3 procent van de respondenten aan tenminste een van de vier beperkingen te hebben. Eenzelfde patroon is aanwezig als bij handicap, i.e. het percentage personen met een 'disability' neemt toe met leeftijd. Mannen hebben een overwicht op de jonge leeftijden, terwijl de proportie vrouwen met een disability hoger is op oudere leeftijd. Vele bejaarden realiseren dat zij hulp nodig hebben om bepaalde activiteiten uit te voeren. Toch voelen zij zich allerminst gehandicapt. Dit leidt tot een discrepantie tussen het aantal personen met een 'disability' en een handicap. Vaak geven mensen voor zichzelf en hun omgeving niet toe dat zij in feite hulpbehoevend zijn. Dit kan leiden tot een onderrapportage van 'disability'. In vergelijking met de Verenigde Staten is het aantal personen met een disability erg laag. Wanneer in de Verenigde Staten 20 procent van de mensen een 'disability' zou hebben is dit op Aruba slechts 6,3 procent.

Zoals we eerder aangeven heeft niet iedereen met een 'disability' ook een handicap en vice versa. Om na te gaan hoe de verhouding 'disability – handicap' in de praktijk op Aruba is hebben we een kruistabel gemaakt tussen het hebben van een of meer beperkingen en het aangeven dat men gehandicapt is (tabel 4). Uit de tabel blijkt dat mensen een duidelijk onderscheid maken tussen het hebben van een lichamelijke of geestelijke beperking en het al dan niet-gehandicapt zijn. De tabel is beperkt tot diegenen 14 jaar en ouder. Voor kinderen jonger dan 14 heeft het immers geen zin om vragen te stellen over beperkingen om alleen naar de dokter te gaan of te gaan werken. Van de 4447 respondenten boven de 14 die aangeven een beperking te hebben geven slechts 2536 personen aan ook een handicap te hebben. Bij de rest gaat het in vele gevallen om bejaarden die hulp nodig hebben omwille van hun leeftijd, maar zich niet-gehandicapt voelen. Aan de andere kant geven 1911 van de 4447 personen die gehandicapt zijn op dat zij geen enkele beperking hebben. Het is interessant om na te gaan wat het verband is tussen het type handicap en de beperking die de mensen ervaren omwille van de handicap. Mensen kunnen meerdere handicaps hebben. Hierdoor komen sommige personen meermaals voor in tabel 5.

⁵ Waldron, I. (1998), *Factors determining the sex ratio at birth*. in: Too young to die: genes or gender? Department of Economic and Social Affairs, Population Division, United Nations, 1998, ST/ESA/SERA/155.

Tabel 3. Percentage van personen die een bepaalde beperking hebben

Leeftijd	Man			Vrouw		
	Beperking	Gn beperking	%	Beperking	Gn beperking	%
3-4	28	1455	1.9	15	1676	0.9
5-9	94	3530	2.6	56	3469	1.6
10-14	152	3233	4.5	87	3285	2.6
15-19	110	2947	3.6	117	2955	3.8
20-24	68	2359	2.8	55	2542	2.1
25-29	94	2926	3.1	81	3252	2.4
30-34	89	3688	2.4	109	3888	2.7
35-39	155	4203	3.6	131	4602	2.8
40-44	179	3775	4.5	195	4272	4.4
45-49	179	3083	5.5	221	3439	6.0
50-54	170	2372	6.7	213	2623	7.5
55-59	141	1786	7.3	227	1917	10.6
60-64	155	1407	9.9	278	1633	14.6
65-69	196	939	17.3	321	1129	22.2
70-74	148	590	20.1	308	642	32.4
75-79	156	310	33.6	273	306	47.2
80-84	127	152	45.5	282	169	62.6
85-89	84	37	69.6	187	64	74.5
90-94	33	12	73.8	93	19	83.2
95+	12	0	100.0	34	3	91.4
Onbekend	3	180	1.7	2	173	1.2
Totaal	2375	38983	5.7	3284	42058	7.2

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Opmerking: niet van toepassing op kinderen jonger dan 3 jaar

Tabel 4. Aantal personen met gehandicapte status en of persoon beperking heeft of niet

Handicap	Persoon heeft een beperking		
	Ja	Nee	Totaal
Handicap	2536	1911	4447
Geen handicap	2748	63209	65957
Onbekend	2	519	521
Totaal	5286	65639	70925

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Opmerking: Moeilijkheden om te leren/onthouden en zichzelf aan te kleden is n.v.t. voor kinderen jonger dan 3 jaar; moeilijkheden om buiten te gaan/werken is n.v.t. voor kinderen jonger dan 14 jaar.

Tabel 5. Aantal handicaps -per type handicap - bij het hal dan niet hebben van een beperking

Handicap	Persoon meldt een beperking te hebben			Totaal handicaps
	Ja	Nee	%	
Motorische handicap	1080	379	74.0	1459
Visuele handicap	500	480	51.0	980
Auditieve handicap	305	327	48.3	632
Orgaan handicap	224	479	31.9	703
Idiotie	282	15	94.9	297
Debiliteit	502	92	84.5	594
Andere handicap	355	233	60.4	588
				5253

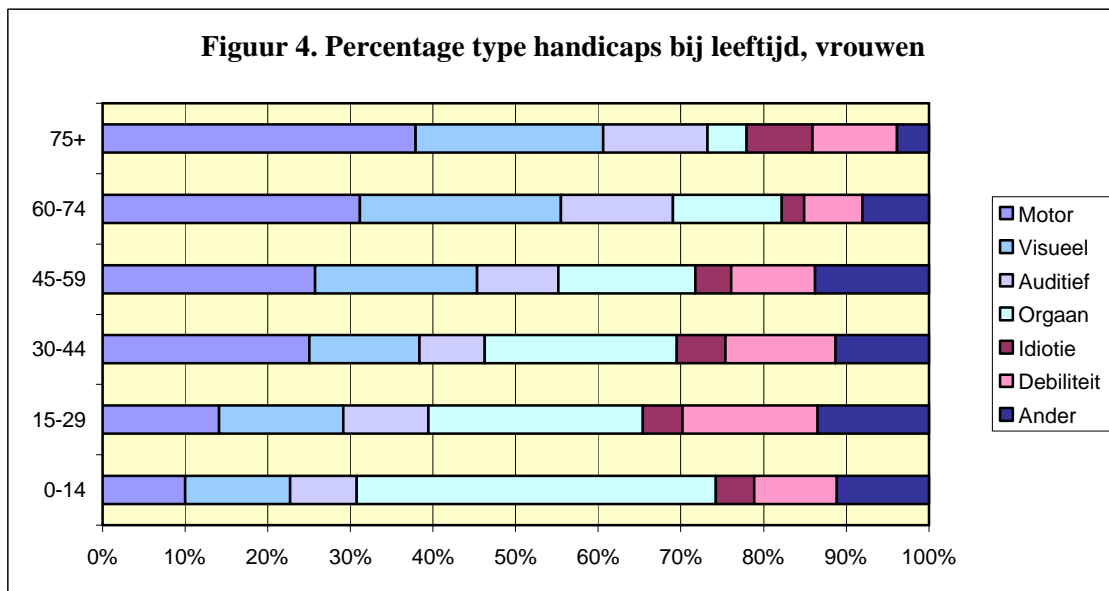
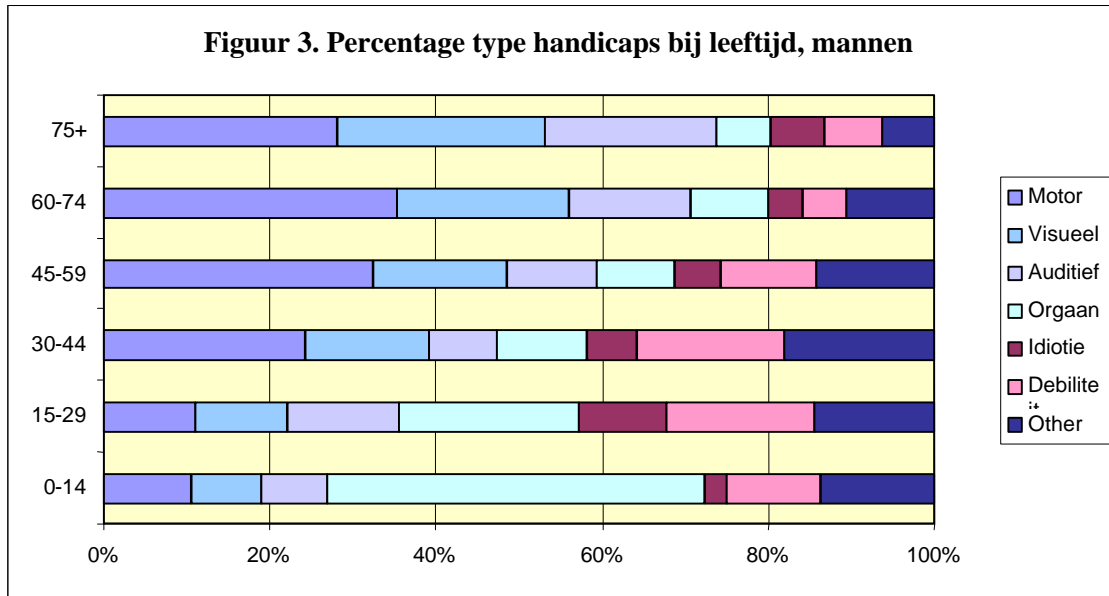
Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Opmerking: Aangezien personen meerdere handicaps kunnen hebben, komt het eindtotaal in deze tabel niet overeen met het totaal aantal gehandicapten zoals vermeld in tabel 4.

De categorie waarbinnen de meeste personen melden een beperking te hebben is bij de geestelijke gehandicapten. Respectievelijk 94,9 en 84,5 procent van de personen die lijden aan ‘idiotie’ of ‘debiliteit’ geven aan een beperking te hebben. In het geval van de 15 personen met idiotie die geen beperking aangeven, gaat het waarschijnlijk om geestelijke gehandicapten die eigenlijk onder ‘debiliteit’ hadden moeten worden geplaatst. ‘Idiotie’ houdt immers een erg zware vorm van geestelijke handicap in die op zich al een ernstige beperking van de lichamelijke mogelijkheden met zich meebrengt. Bijna driekwart van de personen met een motorische handicap geeft op één of meer van de vier vragen over beperkingen een positief antwoord. Ongeveer de helft van de visuele en auditieve gehandicapten voelt zich beperkt. Slechts 31,9 procent van de personen met een orgaanhandicap geeft aan beperkt te zijn. Bij de interpretatie moet rekening worden gehouden dat we slechts vragen hebben gesteld over vier beperkingen. Het is mogelijk dat sommige mensen zich op een andere wijze beperkt voelen. Zo kan iemand met een auditieve handicap zich vooral beperkt voelen omdat hij/zij niet goed kan communiceren in een groep. Iemand met een orgaanhandicap kan zich beperkt voelen omdat hij/zij bepaalde zaken niet kan eten en steeds moet oppassen wat hij/zij doet. In het kader van de volktelling was het echter niet mogelijk om al deze vormen van beperkingen in de vragenlijst op te nemen. Hiervoor is een nadere studie over gehandicapten op Aruba noodzakelijk.

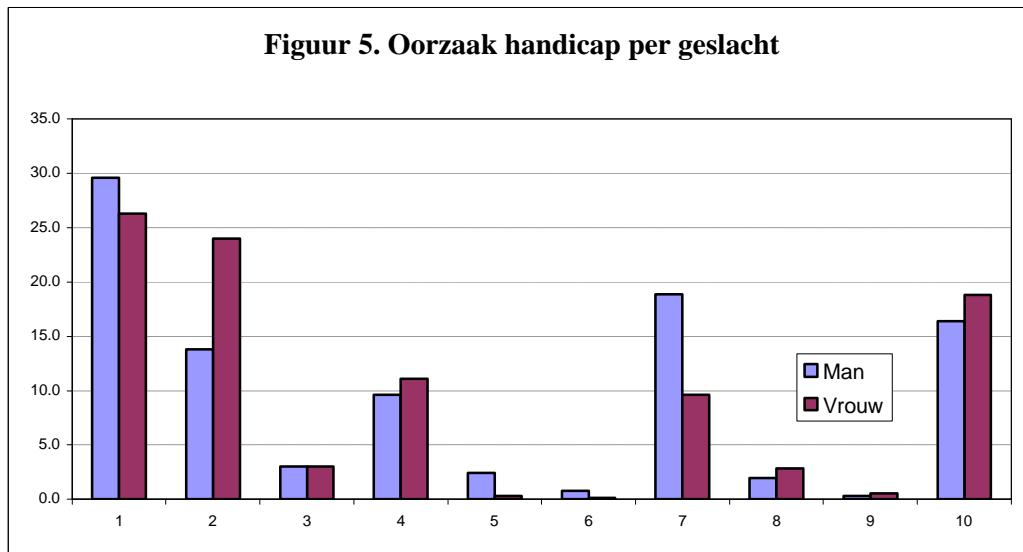
3. Algemene karakteristieken van gehandicapten op Aruba.

In deze sectie gaan we even dieper in op een aantal algemene karakteristieken van gehandicapten op Aruba. De vraag over type handicap was in de Censo 2000 verschillend van de vraag die in 1991 werd gesteld. In 1991 konden gehandicapten slechts één type handicap opgeven. Voor diegenen met meerdere handicaps was een aparte categorie ‘meervoudige handicaps’ ingevoegd. In 2000 was het mogelijk voor gehandicapten om de verschillende types van handicaps aan te duiden. In figuren 3 en 4 presenteren we de relatieve distributie van type handicap per geslacht en leeftijdscategorie. Motorische handicaps komen het meest voor: respectievelijk 732 mannen en 793 vrouwen duiden aan dat zij een motorische handicap hebben.

Op jongere leeftijd hebben mannen een hoger percentage mentale handicaps dan vrouwen. Het is interessant dat minder dan 1000 personen aangeven dat zij een orgaan handicap hebben. In de volkstelling gaven 4107 personen aan diabetes te hebben. In feite is diabetes een ziekte die gemakkelijk kan leiden tot een orgaanhandicap. De cijfers tonen dat het grootste deel van de personen die diabetes hebben zichzelf niet als gehandicapt zien, met andere woorden dat het hebben van de ziekte voor hen geen beperking is om volledig binnen de maatschappij te functioneren. Visuele en auditieve handicaps nemen toe met leeftijd. In totaal gaven 1037 personen aan een visuele handicap te lijden en melden 677 personen dat zij een auditieve handicap hadden.

Voor gehandicapte personen werd in de volkstelling gevraagd wat de oorzaak van hun handicap was. Deze oorzaken zijn grafisch weergegeven in figuur 6. De volgende categorieën werden onderscheiden: 1)

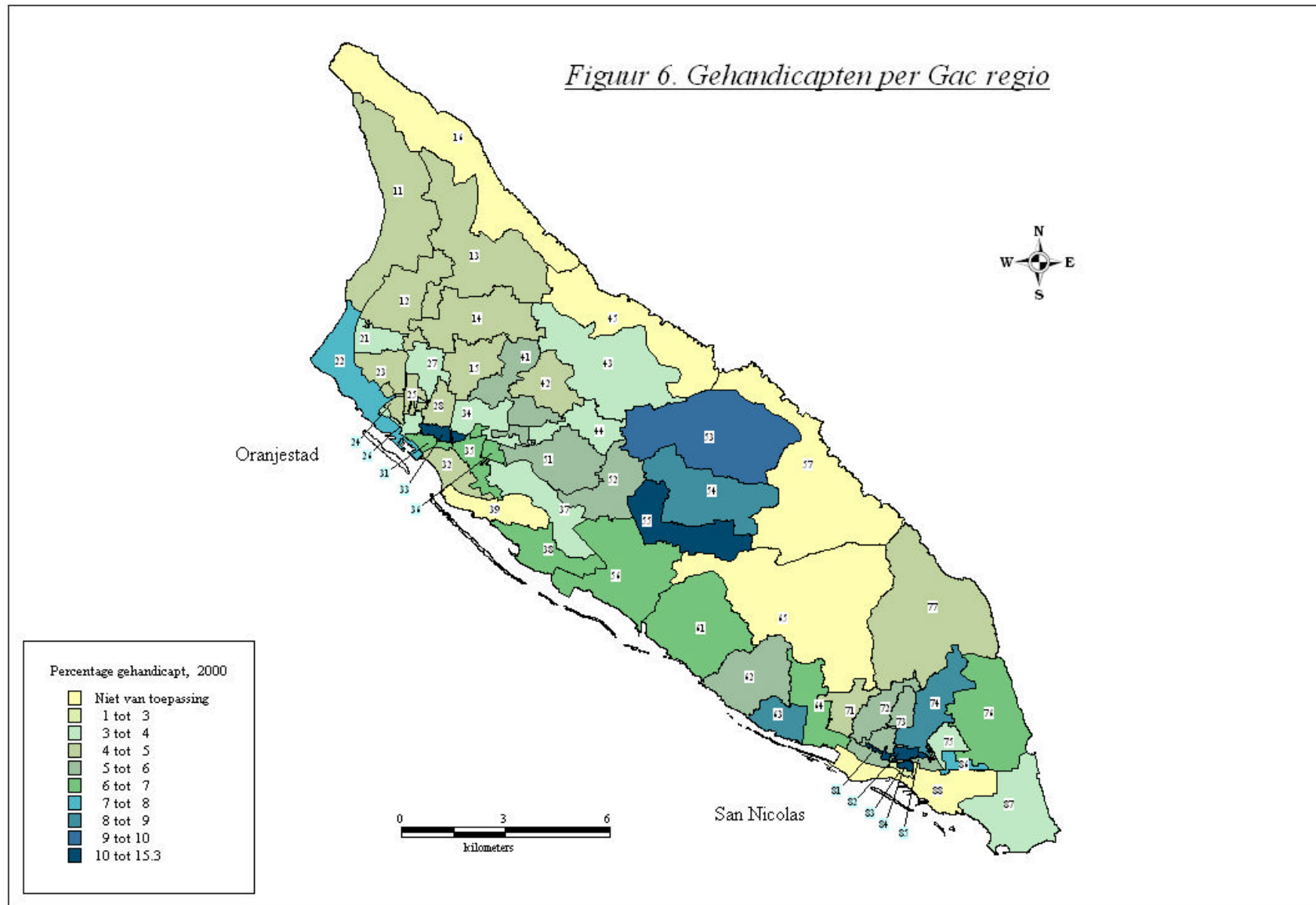
aangeboren, erfelijke ziekte, 2) ouderdomsziekte, 3) infectie, 4) andere ziekte, 5) ongezonde gewoontes (vb. drugs, roken, drankmisbruik), 6) vergiftiging, 7) ongeval, 8) emotionele stress, 9) ongezonde eetgewoontes, 10) andere redenen. De categorienummers in de grafiek verwijzen naar deze categorieën.

De belangrijkste oorzaak van handicap is aangeboren kwalen: 867 mannen (29,3 procent) en 778 vrouwen (26,3 procent) geven aan dat hun handicap een erfelijke kwaal is. Veel meer vrouwen dan mannen worden oud. Het is daarom niet verwonderlijk dat het percentage handicaps, veroorzaakt door geriatrische ziekten hoger is voor vrouwen dan voor mannen. Ongevallen zijn niet enkel een belangrijke doodsoorzaak voor jonge mannen, zij zijn ook verantwoordelijk voor een aanzienlijk aantal gehandicapten. In totaal zijn 552 mannen gehandicapt door een ongeval tegen 285 vrouwen. Voor ongeveer tien procent van de gehandicapten is ziekte de oorzaak van de handicap. Dit percentage is ongeveer hetzelfde voor mannen als voor vrouwen.

De gehandicapte bevolking is niet uniform verdeeld over het eiland. Figuur 6 toont een kaart van Aruba met de regionale verdeling van de gehandicapte als percentage van de gehele bevolking die in de GAC-regio woont⁶. Slechts 3,1 procent van de bevolking in Seroe Colorado is gehandicapt. Aan de andere kant geven niet minder dan 15,3 procent van de mensen die in Sividivi (zone 33) aan gehandicapt te zijn. In een eerdere publicatie⁷ werd aangeduid dat Sividivi de GAC-zone is met de hoogste concentratie van bejaarden op Aruba; 24,3 procent van de inwoners van Sividivi is boven de zestig. Andere zones waar de percentages gehandicapten boven de 10 procent zijn is in de zones Macuarima, Village en Pastoor Hendrikstraat.

⁶ Voor de analyse van de volkstelling maakt het CBS gebruik van de Geografische Adressen Classificatie. Het GAC is een hiërarchisch systeem met drie niveau's: regio, zone en straat/wijk. Het GAC verdeelt Aruba in 8 regio's. Elke regio is verder verdeeld in een aantal zones en verder in straten/wijken. Een een-cijferige code wordt gegeven aan elk regio, een twee-cijferig en een vijf-cijferige code voor straat/wijk. Een volledige verklaring van het GAC-systeem wordt gegeven in de CBS-publicatie: 'GAC-01. Geografische Adressen-Classificatie Aruba' (CBS, Oranjestad, December 1997).

⁷ Central Bureau of Statistics Aruba (2002) *Census 2000 working papers: Leefomstandigheden van bejaarden op Aruba*. P.6

Tabel 6. Gehandicapte personen (> 2 jaar) bij taal die zij spreken in het huishouden

	Man	Vrouw	Totaal	% gehandicapten	% totale pop.
Papiamentó	2085	1961	4046	82.1	69.4
Spaans	105	155	260	5.3	13.2
Nederlands	73	104	177	3.6	6.1
Engels	171	221	392	8.0	8.1
Portugees	6	2	8	0.2	0.3
Ander	21	23	44	0.9	2.1
Onbekend	1	1	2	0.0	0.9
Totaal	2462	2467	4929	100.0	100.0

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Opmerking: De vraag over taalbeheersing is enkel gevraagd aan personen ouder dan 3 jaar.

Voor de verzorging van gehandicapten is het van belang te weten welke taal zij thuis praten. Tabel 6 geeft meer informatie hierover. Voor elke taalgroep is ook bijgevoegd welk percentage van de gehandicapte de taal spreekt en tevens welk percentage van de totale bevolking deze taal spreekt. In de afgelopen tien jaar heeft Aruba door de grote groep van immigranten uit Zuid Amerika een enorme groei van het Spaans gekend. Op dit ogenblik spreekt 13,2 procent van alle inwoners op Aruba thuis Spaans. In 1991 was dit percentage 7,4 procent. Het is opvallend dat het percentage gehandicapten die thuis Spaans praten veel lager is dan het percentage voor de hele bevolking. Slechts 5,3 procent van alle gehandicapten is Spaanstalig. Migranten uit Zuid Amerika komen naar Aruba en moeten vaak lichamelijk zware arbeid verrichten. Het is uiteraard erg moeilijk voor een gehandicapte om zich als gastarbeider in een ander land te vestigen en werk te vinden.

Van alle gehandicapten spreekt 82,1 procent Papiamentó. Dat is meer dan het percentage voor de hele bevolking. Dit is geen verrassing omdat ook de bejaarde bevolking – waar de proportie handicaps het hoogste is – voor het grootste gedeelte bestaat uit autochtonen. Het percentage gehandicapte Nederlandstaligen is ook aanzienlijk lager dan hun aandeel in de totale bevolking. Ook de Nederlandstalige bevolking bestaat voor een vrij groot deel uit jonge mensen die tijdelijk op Aruba verblijven.

Tabel 7 toont de graad van ongeletterdheid van gehandicapten per leeftijd en geslacht. Informatie is bijgevoegd over de ongeletterdheid van mannen en vrouwen in de gehele bevolking. In een moderne samenleving kan ongeletterdheid op zich aanzien worden als een soort handicap. Het verhindert de persoon om bepaalde functies uit te voeren en weerhoudt het individu er van om optimaal te functioneren in zijn omgeving. Door de aard van hun handicap zijn sommige mensen niet in staat om te leren lezen. Anderen hebben speciale aandacht nodig om deze vaardigheid te leren beheersen. Van de gehandicapte mannen boven de 10 zijn 20,1 procent ongeletterd. Bij de vrouwen is het percentage ongeletterden iets hoger (21,5 procent). Ter vergelijking, in de totale bevolking is de ongeletterdheid 2 procenten is gelijk verdeeld tussen mannen en vrouwen. Tot aan leeftijd 70 blijft de graad van ongeletterdheid over de leeftijdscategorieën voor beide geslachten constant rond de 2 procent. Daarna is er een snelle verhoging. Bejaarden behoren tot die generaties waar het hebben van een educatie minder vanzelfsprekend was en bovendien lijden nogal wat bejaarde gehandicapten aan een degenererende ouderdomsziekte waardoor zij de lees- en schrijfvaardigheid verliezen.

Tabel 7. Ongeletterdheid bij gehandicapten en in de totale bevolking, per leeftijd en geslacht.

	Gehandicapte Mannen				Gehandicapte Vrouwen				% alle mannen	% alle vrouwen
	Geletterd	Ongeletterd	Onbekend	% Ongeletterd	Geletterd	Ongeletterd	Onbekend	% Ongeletterd		
14	22	3	0	12.5	23	3	0	12.0	1.1	0.6
15-19	76	19	0	20.0	85	13	0	12.9	0.9	0.8
20-24	75	19	0	20.2	62	13	0	16.9	1.4	0.9
25-29	92	30	2	24.4	78	26	0	25.3	1.6	1.6
30-34	98	26	0	21.2	101	17	0	14.3	1.3	1.0
35-39	151	35	1	18.5	105	23	0	18.0	1.7	1.3
40-44	171	44	2	20.3	151	34	0	18.2	2.2	2.1
45-49	180	28	1	13.6	155	32	0	16.9	1.8	2.9
50-54	168	29	1	14.8	167	23	2	12.0	2.0	2.1
55-59	153	18	0	10.4	167	25	1	13.0	2.5	2.9
60-64	138	30	0	18.1	152	27	1	15.1	3.6	3.8
65-69	124	27	1	17.9	133	30	0	18.6	5.5	6.2
70-74	86	23	1	21.0	107	29	1	21.4	6.5	7.8
75-79	75	28	1	27.3	111	33	2	22.3	10.8	10.3
80-84	48	33	2	39.2	87	57	0	39.4	15.9	19.3
85-89	32	29	0	48.3	59	61	2	50.0	30.3	34.7
90-94	7	17	0	69.6	23	41	0	63.9	45.5	49.6
95+	2	6	0	75.0	5	19	1	75.0	81.8	63.9
	1697	446	75	20.1	1772	505	75	21.5	2.0	2.0

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Opleidingsniveau is van belang voor de positie van de gehandicapten op de arbeidsmarkt. Een opleiding geeft echter iemand niet enkel een betere kans op de arbeidsmarkt, het versterkt ook de weerbaarheid en de mondigheid van deze persoon binnen de maatschappij. Het omgaan met de bureaucratie van de sociale en gezondheidszorg is vaak een stuk eenvoudiger voor hen die hebben gestudeerd. Uiteraard is voor vele gehandicapten het fysiek of geestelijk niet mogelijk om studies te volgen of te beëindigen. Het is de taak van de maatschappij om het onderwijs zodanig op te zetten en aan te passen dat gehandicapten binnen hun mogelijkheden een optimale opleidingsgraad kunnen bereiken.

Tabel 8 geeft het opleidingsniveau⁸ voor gehandicapte mannen en vrouwen. Het valt op dat een erg groot deel van alle gehandicapten geen enkele vorm van opleiding heeft. Niet minder dan 70.9 procent van de mannen en 74.7 procent van alle gehandicapte vrouwen hebben geen diploma dat hoger is dan lager onderwijs. Ongeveer 7 procent van de gehandicapte mannen en 7.4 procent van de vrouwen heeft een diploma dat hoger is dan niveau 2. Het feit dat de meeste gehandicapten zulk laag onderwijsniveau hebben, vermeerderd hun kwetsbaarheid binnen de Arubaanse samenleving.

In Aruba zijn op dit ogenblik twee scholen gespecialiseerd in het onderwijs aan gehandicapte kinderen: 'Scol Dun un Man' voor geestelijk gehandicapte kinderen en 'Scucha Nos' voor doven. Volgens de gegevens van directie Onderwijs⁹ had Scol Dun un Man in 2000 in totaal 40 kinderen en Scucha Nos 12 kinderen. Beide scholen hadden elk 5 klassen. Door de aard van het onderwijs dat wordt gegeven is het aantal kinderen in de klas erg klein.

Tabel 9 geeft aan waar gehandicapte personen die nog naar school gaan hun opleiding volgen. Uit tabel 9 blijkt dat 633 gehandicapten op dit ogenblik een opleiding volgen op Aruba. De meeste van deze personen volgen les op een gewone school; 102 kinderen volgen onderwijs in onderwijs voor moeilijk lerende en zeer moeilijk lerende kinderen (MLK/ZMLK). Dit onderwijs omvat onder andere beide scholen die hierboven zijn vermeld. Het aantal kinderen met een handicap in het gewoon lager onderwijs bedraagt 276. Vijftig gehandicapte leerlingen volgen les op een ISCED-niveau 3 of hoger. Wij zijn met de beschikbare gegevens jammer genoeg niet in staat om vast te stellen wat de behoefte is aan aangepaste leermiddelen en accommodatie voor gehandicapte leerlingen in het gewone onderwijs. Andere zaken zoals bijvoorbeeld de sociale omgeving van het gehandicapte kind op school, specifieke leerproblemen en een evaluatie van de schoolresultaten van gehandicapte kinderen zouden in een aparte studie moeten worden onderzocht.

⁸ Het CBS-Aruba maakt gebruik van het ISCED-systeem (International Standard Classification of Education) van de Verenigde Naties om opleidingsniveau in te delen. Het systeem is hiërarchisch en staat toe om opleiding op een gedetailleerde wijze te classificeren. In onze analyse maken we gebruik van zeven brede categorieën. Deze categorieën zijn:

- Niveau 0,1: geen onderwijs – lager onderwijs
- Niveau 2: onderwijs op het tweede niveau (vb. MAVO, HACO 1-3, VWO 1-3, EPB, ETAO..)
- Niveau 3: onderwijs op het tweede niveau, tweede stadium (vb. HAVO 4-5, VWO 4-6, EPI 1-2, MAO 1-2, Poltieschool...)
- Niveau 5: onderwijs op het derde niveau (vb. EPI, MHNO, MAO, Aruba Hotel School, ..)
- Niveau 6: onderwijs op het derde niveau dat leidt tot een eerste universiteitsdiploma (vb. BA, HBO, Bsc, kandidaatsdiploma..)
- Niveau 7: onderwijs op het derde niveau, tweede stadium. Alle niveau's hoger dan 6. (vb. MSc, PhD, Doctoraal)
- Niveau 9: Onderwijsniveau niet te bepalen.

Zie: UNESCO (1997), ISCED-97. *International Standard Classification of Education. Division of Statistics on Education*, Division of Statistics, Rev. Version, Paris.

⁹ Ensenanza na Aruba 2000-2001. Relato Estadística traha pa Sección di Estadística di Departamento do Ensenanza. p.10

Tabel 8. Gehandicapte personen per leeftijdscategorie, geslacht en opleidingsniveau (ISCED)

ISCED	0,1		2		3		5		6		7		9		Totaal	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw
15-19	84	73	8	22	0	0	0	1	0	0	0	0	2	1	94	98
20-24	55	39	36	27	2	2	1	5	0	1	0	0	0	1	93	76
25-29	80	55	35	29	2	4	6	9	2	5	0	1	0	0	125	104
30-34	75	61	36	35	5	8	5	9	2	3	1	1	0	0	124	118
35-39	100	64	68	38	4	7	12	11	2	4	0	3	1	1	187	128
40-44	133	112	62	51	4	7	16	4	1	7	0	2	1	0	217	185
45-49	125	119	69	51	4	6	6	6	3	3	1	0	0	1	209	187
50-54	150	133	33	50	5	0	4	3	4	5	2	0	0	0	198	192
55-59	128	142	27	33	0	0	6	11	8	7	1	0	0	1	171	193
60-64	120	149	35	20	3	3	6	5	4	3	0	0	0	0	168	181
65-69	116	145	21	13	0	0	5	1	8	5	1	0	1	0	152	164
70-74	83	123	16	11	2	3	4	1	1	0	3	0	1	0	110	138
75-79	94	134	5	9	0	1	1	0	0	1	3	0	0	0	104	146
80-84	79	137	3	3	0	1	1	2	0	1	0	0	0	0	83	144
85-89	58	118	3	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	61	122
90-94	24	62	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	24	64
95+	8	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	25
NR	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Totaal	1512	1691	457	398	33	44	75	70	37	48	13	7	6	5	2132	2264
%	70.9	74.7	21.4	17.6	1.5	1.9	3.5	3.1	1.7	2.1	0.6	0.3	0.3	0.2	100.0	100.0

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Tabel 9 . Gehandicapte leerlingen per geslacht en schooltype.

Creche/ speelschool	21	19	40
Gewoon kleuteronderwijs	42	19	61
Gewoon lager onderwijs	174	102	276
MLK/ZMLK	66	36	102
Brugklas HAVO/VWO	30	25	55
EPB-eerste jaar	2	0	2
HAVO 2-3	6	3	9
VWO 2-3	3	0	3
EPB	18	17	35
HAVO 4-5	2	11	13
VWO 4-6	3	2	5
EPI	8	18	26
IPA	0	4	4
UA	0	2	2
Totaal	375	258	633

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

De meeste personen met een handicap zijn op Aruba geboren (zie tabel 10). Van de 2520 mannelijke gehandicapten zijn er slechts 412 geboren in het buitenland. We maken hier een onderscheid tussen diegenen die in een ontwikkelingsland zijn geboren en diegenen die in een ‘ontwikkeld’ land zijn geboren. Het percentage gehandicapten is aanzienlijk hoger voor diegenen die op Aruba geboren zijn dan voor de andere twee groepen. Bij de mannen is 7,1 van hen die op Aruba zijn geboren gehandicapt. Voor hen die geboren zijn in een ‘ontwikkeld’ land is dit 4,6 en voor hen die afkomstig zijn uit een ontwikkelingsland is dit slechts 2,3 procent. Voor vrouwen zijn deze percentages respectievelijk 6,2; 5,9 en 3,1. Twee zaken bepalen waarom de Arubaanse bevolking relatief meer gehandicapten telt dan de buitenlandse bevolking. a) Personen die uit ontwikkelingslanden hier naartoe komen om te werken zijn gemiddeld een stuk jonger dan de Arubaanse bevolking. Zoals we eerder zagen is hogere leeftijd sterk gecorreleerd met een hoger percentage gehandicapten. b) Over het algemeen kan worden verwacht dat personen die vanuit hun geboorteland naar het buitenland trekken om te werken gezonder zijn dan de gehele bevolking van hun land. Iemand met een handicap zal uiteraard niet gemakkelijk naar een ander land verhuizen om daar te werken.

Table 10. Personen per gehandicapten status, geslacht en plaats van geboorte

	Gehandicapt		Niet gehandicapt		Onbekend	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw
Geboren op Aruba	2108	1887	27513	28330	24	20
Geboren in ontwikkeld land	201	243	4205	3845	6	2
Geboren in onwtikkelingsland	211	386	8892	12104	3	3
Plaats geboorte onbekend	0	0	3	7	264	243

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

4. Samenlevingsvormen van gehandicapten

De kwaliteit van het leven van de gehandicapte wordt voor een groot deel bepaald door de sociale omgeving en het type huishouden waar zij in wonen. Een groot deel van de zorgfunctie van de gehandicapte vindt plaats door de directe omgeving. Op zich zijn er vrij weinig gehandicapten op Aruba die in een institutioneel huishouden wonen. Tabel 11 toont het aantal inwoners van instituten per geslacht, leeftijd en type instituut. Het is opvallend dat de meeste gehandicapten die in een institutioneel huishouden wonen, niet in een verpleegtehuis te vinden zijn, maar in een bejaardentehuis. In totaal wonen 75 gehandicapte mannen en 144 gehandicapte vrouwen in een bejaardentehuis. Dit betekent dat het overgrote deel van de personen die op Aruba in een bejaardentehuis wonen (237 in totaal) gehandicapt zijn. Dit impliceert ook dat men in Aruba slechts naar een bejaardentehuis gaat wanneer het echt moeilijk wordt om alleen thuis te wonen. Zestig personen wonen in een verpleegtehuis voor gehandicapten.

Tabel 11. Gehandicapten die in een collectief huishouden wonen per leeftijd, geslacht en type woonverblijf

Leeftijd	Man				Vrouw		
	Bejaarden tehuis	Verpleeg tehuis	Collectief woonv	Gevangenis	Bejaarden tehuis	Verpleeg tehuis	Collectief woonv
0-4	0	0	0	0	0	0	0
5-9	0	1	0	0	0	0	0
10-14	0	0	0	0	0	0	0
15-19	0	0	0	0	0	0	0
20-24	0	2	1	0	0	0	0
25-29	0	1	0	0	0	1	0
30-34	0	0	0	2	0	2	0
35-39	0	5	0	1	0	4	0
40-44	0	7	0	2	0	5	0
45-49	1	4	0	1	3	4	0
50-54	0	6	0	0	1	5	0
55-59	0	2	0	1	2	1	0
60-64	5	1	0	0	6	0	1
65-69	7	2	0	0	8	2	0
70-74	6	0	0	0	8	2	0
75-79	15	0	0	0	14	0	0
80-84	13	0	0	0	27	0	0
85-89	18	0	0	0	37	0	0
90-94	5	0	0	0	23	0	0
95+	4	0	0	0	14	0	0
Totaal	75	33	1	7	144	27	1

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Tabel 12 geeft een beeld van de burgerlijke staat van de gehandicapten op Aruba. Enkel personen 14 jaar en ouder zijn opgenomen in deze tabel. Aangezien de huwelijkskansen voor verschillende types van handicaps totaal verschillend zijn hebben we een onderscheid gemaakt naar type handicap. Om een vergelijking mogelijk te maken met het niet-gehandicapte deel van de bevolking hebben we ook deze groep bijgevoegd. Van alle niet –gehandicapte mannen 14 jaar en ouder zijn 39,1 procent ongehuwd, 51,6 procent gehuwd, 6,9 procent gescheiden en 1,7 procent weduwnaar. Bij vrouwen zijn deze percentages respectievelijk 38,7; 45,1; 9,7 en 5,8 procent. Het is opvallend dat zowel de categorieën ‘gescheiden’ en ‘weduwe’ aanzienlijk hoger zijn voor vrouwen dan voor mannen. Aangezien er veel meer bejaarde vrouwen dan mannen zijn is het normaal dat de vrouwelijke bevolking meer weduwen telt. In een eerdere studie hebben we aangetoond dat na een echtscheiding vrouwen veel minder een nieuw huwelijk aangaan dan mannen.¹⁰ Vandaar het hoger percentage van gescheiden vrouwen.

¹⁰ Centraal Bureau voor de Statistiek (2002), *The people of Aruba. Continuity and Change* p.21.

Tabel 12. Gehandicapten en niet-gehandicapten 14 jaar en ouder per geslacht, burgerlijke staat en type handicap

Burgerlijke staat	Mannen		Vrouwen		Burgerlijke staat	Mannen		Vrouwen	
	Niet gehandicapten					Auditief gehandicapt			
		%		%			%		%
Nooit gehuwd	12163	39.1	13480	38.7	Nooit gehuwd	110	33.3	96	31.9
Gehuwd	16050	51.6	15700	45.1	Gehuwd	154	46.7	100	33.3
Wettelijk gescheiden	2133	6.9	3385	9.7	Wettelijk gescheiden	27	8.3	24	8.1
Gescheiden tafel en bed	212	0.7	267	0.8	Gescheiden tafel en bed	1	0.3	2	0.7
Weduw(e)(naar)	520	1.7	2005	5.8	Weduw(e)(naar)	38	11.4	78	26.0
Totaal	31078	100.0	34837	100.0	Totaal	331	100.0	299	100.0
	Motorisch gehandicapt					Idiotie			
		%		%			%		%
Nooit gehuwd	182	26.3	223	29.0	Nooit gehuwd	121	78.2	88	61.8
Gehuwd	353	51.1	232	30.2	Gehuwd	22	14.3	14	9.6
Wettelijk gescheiden	85	12.3	97	12.6	Wettelijk gescheiden	6	4.1	7	5.1
Gescheiden tafel en bed	7	1.1	7	1.0	Gescheiden tafel en bed	0	0.0	1	0.7
Weduw(e)(naar)	64	9.3	210	27.3	Weduw(e)(naar)	5	3.4	33	22.8
Totaal	691	100.0	769	100.0	Totaal	154	100.0	143	100.0
	Visueel gehandicapt					Debiliteit			
		%		%			%		%
Nooit gehuwd	107	24.1	138	25.7	Nooit gehuwd	211	70.3	195	66.4
Gehuwd	239	53.8	173	32.4	Gehuwd	53	17.5	38	12.9
Wettelijk gescheiden	47	10.6	59	11.0	Wettelijk gescheiden	19	6.3	17	5.7
Gescheiden tafel en bed	5	1.2	3	0.6	Gescheiden tafel en bed	2	0.7	0	0.0
Weduw(e)(naar)	46	10.4	162	30.3	Weduw(e)(naar)	16	5.2	44	15.0
Totaal	445	100.0	534	100.0	Totaal	300	100.0	294	100.0
	Orgaan handicap					Andere handicap			
		%		%			%		%
Nooit gehuwd	116	40.3	154	37.1	Nooit gehuwd	163	49.2	99	38.4
Gehuwd	133	46.5	152	36.6	Gehuwd	126	38.1	80	31.0
Wettelijk gescheiden	23	8.1	60	14.4	Wettelijk gescheiden	27	8.3	37	14.3
Gescheiden tafel en bed	3	1.1	1	0.3	Gescheiden tafel en bed	0	0.0	4	1.6
Weduw(e)(naar)	12	4.0	48	11.6	Weduw(e)(naar)	15	4.4	38	14.7
Totaal	287	100.0	416	100.0	Totaal	331	100.0	257	100.0

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Note: personen met waarde onbekend zijn niet in de tabel opgenomen.

Tabel 13. Gehandicapte personen per geslacht en leeftijdscategorie, al dan niet met een partner samenwonend

	Man			Vrouw				
	Samenwonend	Nt. Samenw.	Onbekend	Samenwonend	Nt. Samenw.	Onbekend		
10-14	0	25	0	0.0	0	26	0	0.0
15-19	1	93	0	1.1	1	96	1	1.1
20-24	7	86	0	7.9	12	64	0	15.3
25-29	28	97	0	22.7	39	65	0	37.4
30-34	46	78	0	37.3	51	66	0	43.8
35-39	73	111	2	39.3	44	84	0	34.4
40-44	72	145	0	33.3	83	102	0	44.9
45-49	101	107	1	48.2	72	114	0	38.8
50-54	96	103	0	48.1	78	114	0	40.4
55-59	96	76	0	55.8	82	111	0	42.4
60-64	103	65	0	61.3	78	103	0	43.0
65-69	91	61	0	60.0	58	106	0	35.3
70-74	67	43	0	61.0	45	92	0	32.8
75-79	63	41	0	60.6	39	107	0	26.6
80-84	39	44	0	46.8	14	130	0	9.5
85-89	21	40	0	34.5	9	111	1	7.8
90-94	6	18	0	26.1	2	62	0	3.3
95+	0	8	0	0.0	0	25	0	0.0
NR	0	1	0		1	0	0	
Totaal	911	1242	3	42.3	708	1580	2	30.9

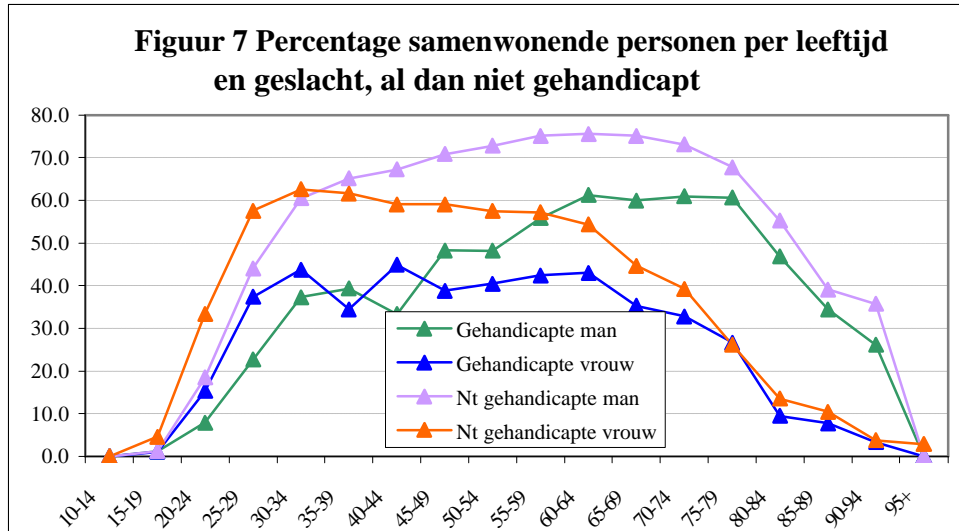
Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Het is opvallend dat een vrij groot percentage van gehandicapten gehuwd is. Het percentage gehuwd is nagenoeg hetzelfde voor motorisch gehandicapten en visueel gehandicapten als voor niet-gehandicapten. Ook personen met een orgaan handicap of een auditieve handicap hebben bijna een even hoog percentage als niet-gehandicapten. Vele personen hebben hun handicap op oudere leeftijd gekregen, vaak op een moment dat zij al jaren getrouwd waren. Het percentage geestelijke gehandicapten dat gehuwd is, is vrij klein. Respectievelijk 14,3 procent van de zwaar geestelijke gehandicapte mannen (idiotie) en 9,6 van de vrouwen zijn gehuwd. Voor de licht geestelijk gehandicapten (debiliteit) zijn deze percentages respectievelijk 17,5 en 12,9.

Het feit dat gehandicapten vaak tot de oudere leeftijdsklassen behoren komt duidelijk tot uiting in het hoge percentage personen die weduwe of weduwnaar zijn. In vergelijking met de niet-gehandicapte groep is het aantal personen die hun partner verloren hebben verscheiden malen groter. Met uitzondering van de geestelijk gehandicapten en de personen met een auditieve handicap is het percentage personen die gescheiden zijn hoger bij gehandicapten dan bij niet-gehandicapten. Het is onduidelijk of dit komt omdat een huwelijk met een gehandicapte partner vaker op een echtscheiding uitloopt of dat personen met een handicap die gescheiden zijn minder gemakkelijk terug in het huwelijk treden.

Het al dan niet hebben van een partner is een belangrijk aspect in het leven van de volwassen gehandicapte. In tabel 13 wordt per leeftijd en geslacht aangeduid hoeveel gehandicapten samenwonen met een partner. In de tabel wordt geen onderscheid gemaakt of de persoon al dan niet met de partner is gehuwd. Om een vergelijking te maken tussen gehandicapten en niet-gehandicapten hebben we deze gegevens, samen met de percentages samenwonende partners voor niet-gehandicapten samengebracht in figuur 7. Deze figuur toont twee duidelijke kenmerken. a) Het percentage samenwonenden gehandicapten is beduidend lager voor alle leeftijdsgroepen, zowel voor mannen als voor vrouwen. b) Op jonge leeftijd is het percentage samenwonende gehandicapte vrouwen groter dan het percentage gehandicapte mannen. Na leeftijd 45 wordt het percentage samenwonende gehandicapte mannen aanzienlijk hoger dan het percentage samenwonende gehandicapte

vrouwen. Het is opvallend dat het percentage samenwonenden gehandicapte mannen het hoogste is tussen leeftijd 60 en 80. In deze leeftijdscategorieën leven ongeveer 60 procent van de mannen samen met een partner. Tussen de 30 en de 60 is het percentage samenwonende gehandicapte vrouwen het hoogste. In deze leeftijdsgroepen is het percentage rond de 40 procent. Vooral op oudere leeftijd is het verschil tussen mannen en vrouwen erg groot.

Gehandicapten hebben vaak hulp nodig voor het uitvoeren van allerlei dagelijkse activiteiten. De omgeving van de gehandicapte staat vaak in voor directe hulp en ondersteuning. In die zin is het belangrijk dat we ons een beeld vormen van het type huishouden waar gehandicapten in leven. Tabel 14 geeft het aantal gehandicapten per leeftijd, geslacht en type huishouden waartoe zij behoren. Enkel personen die deel uitmaken van een particulier huishouden zijn opgenomen in de tabel. Gehandicapte personen die in een collectief huishouden wonen komen niet in deze tabel voor. Een eerste belangrijke observatie betreft het feit dat 207 gehandicapte mannen en 215 gehandicapte vrouwen alleenstaand zijn. Met de gegevens van de volkstelling is het moeilijk na te gaan wat de hulpbehoefte van deze groep mensen is. Bij de groep alleenstaande gehandicapten nemen de bejaarden een kwetsbare positie in: 59 gehandicapte mannen en 109 gehandicapte vrouwen boven de 65 leven als alleenstaande. Veruit de meeste gehandicapten (1961) wonen in een nucleair huishouden. Een nucleair huishouden bestaat slechts uit één gezin. Vele gehandicapten personen wonen ook in uitgebreide huishouden ('extended households'). Binnen deze huishoudens is iedereen familie van elkaar, maar zij omvatten meer dan enkel één gezin. Bijvoorbeeld, als een bejaarde moeder inwoont bij het gezin van de zoon spreken we over een uitgebreid huishouden. In de volkstelling onderscheiden we drie types van uitgebreide huishoudens: a) een huishouden met minimaal 1 gezin en alleenstaanden, b) een huishouden enkel met gezinnen, en c) een uitgebreid huishouden enkel bestaande uit alleenstaanden (bijvoorbeeld broers en zussen die bij elkaar wonen). In deze types uitgebreide huishoudens wonen respectievelijk 888, 402 en 249 gehandicapten. In een samengesteld huishouden is niet iedereen familie van elkaar. De meeste gehandicapten die in dit type huishouden wonen in een huishouden met minstens één kerngezin en minstens één alleenstaande. In de meeste gevallen betreft het in dit geval een gezin met een inwonende dienstbode; 287 gehandicapte mannen en 302 gehandicapte vrouwen wonen in zulk type huishouden.

Tabel 14. Aantal gehandicapten per leeftijd, geslacht en huishoudenstype.

	Leeftijdscategorie									
	0-14		15-44		45-64		65+		Totaal	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw
Een-persoon huishouden	0	0	56	17	92	89	59	109	207	215
Nucleair huishouden	221	131	359	354	284	259	186	168	1049	912
Extended hh min 1 kerngezin	53	42	171	111	128	152	88	179	440	484
Ext.hh. Alleen kerngezinnen	28	33	75	57	57	63	44	46	204	198
Ext.hh. Enkel alleenstaanden	4	0	30	16	51	45	32	70	118	131
Samengesteld hh. min 1 kerngezin & min 1 alleenst.	75	45	97	114	67	80	48	63	287	302
Samengesteld hh . alleen kerngezinnen	7	1	7	1	5	3	3	3	23	8
Samengesteld hh. enkel alleenstaanden	0	0	23	24	38	37	13	28	74	89
Niet nader te onderscheiden	0	0	1	1	2	0	0	0	3	1
Totaal	387	252	819	695	724	729	473	667	2403	2343

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

5. Gezondheidsaspecten van gehandicapten

In de volkstelling werd een vraag gesteld hoe de respondent zijn/haar eigen gezondheid ervaart. De vraag werd als volgt gesteld: "Hoe is over het algemeen uw gezondheidstoestand?". De mogelijke antwoorden op deze vraag waren: 1) Uitstekend, 2) Goed, 3) Gaat wel, 4) Soms goed, soms slecht en 5) Slecht. In verscheidene studies is aangetoond dat deze indeling een goede indicatie is voor de algemene gezondheidstoestand van de bevolking. Van Ginneken et.¹¹ al hebben aangetoond dat deze vraag bijna een even goed beeld geeft van de algemene gezondheidstoestand als een serie van gedetailleerde vragen over gezondheid.

In tabel 15 geven we de perceptie aan van gehandicapten over hun eigen gezondheid. We maken een onderverdeling tussen de verschillende types van handicap. Aangezien een persoon meervoudig gehandicapt kan zijn komen sommige personen in meerdere rijen van de tabel voor. Naast de gehandicapten hebben we ter vergelijking een gelijkaardige indeling gemaakt voor niet-gehandicapten. Over het algemeen beoordelen vrouwen, ongeacht hun leeftijd, hun eigen gezondheid negatiever dan mannen. Dit fenomeen komt ook op andere plaatsen in de wereld voor en wordt bevestigd door van Ginneken. Het is niet verwonderlijk dat mensen met een handicap hun eigen gezondheid veel negatiever beschrijven dan niet-gehandicapten. Bij gehandicapte mannen geeft 35,3 procent aan dat hun gezondheid 'Soms goed, soms slecht' of 'slecht' is. Bij niet-gehandicapten is dit percentage slechts 2,5 procent. Bij vrouwen zijn beide percentages respectievelijk 43,9 en 5,2 procent. Bij niet-gehandicapte mannen vindt 93 procent hun gezondheid goed of uitstekend tegen 42,9 procent bij gehandicapte mannen. Bij vrouwen is een zelfde trend zichtbaar: 96,9 tegen 36,3 procent.

Van alle gehandicapten beoordelen personen, die idiotie hebben, hun eigen gezondheid het meest negatief. Uiteraard werd in de meeste gevallen informatie over de persoon en zijn/haar gezondheidstoestand door een andere persoon in het huishouden verstrekt. Bij 26,1 procent van de zwaar geestelijk gehandicapte mannen is de gezondheidstoestand slecht, bij vrouwen is dit 31,8 procent. Gehandicapten die hun gezondheidstoestand het meest positief inschatten zijn de mannen en vrouwen met een auditieve handicap en mensen met een orgaanhandicap. Men zou verwachten dat mensen met een orgaanhandicap meer last zouden hebben van dit soort handicap.

¹¹ K. van Ginneken, H.M. van Leusden and M. van de Hel, 1992. For an estimate of health expectancy for the Netherlands see also van Ginneken et al. (1991).

Tabel 15. Personen per type handicap en beoordeling eigen gezondheid.

	Man					Vrouw				
	Uitstekend	Goed	Gaat wel	Soms goed soms slecht	Slecht	Uitstekend	Goed	Gaat wel	Soms goed soms slecht	Slecht
Motorische handicap	22	204	179	214	113	8	149	196	303	134
<i>% per geslacht</i>	<i>3.0</i>	<i>27.8</i>	<i>24.4</i>	<i>29.3</i>	<i>15.5</i>	<i>1.1</i>	<i>18.8</i>	<i>24.8</i>	<i>38.3</i>	<i>17.0</i>
Visuele handicap	28	219	87	89	49	43	202	113	149	54
<i>% per geslacht</i>	<i>6.0</i>	<i>46.3</i>	<i>18.4</i>	<i>18.8</i>	<i>10.4</i>	<i>7.7</i>	<i>36.0</i>	<i>20.2</i>	<i>26.6</i>	<i>9.6</i>
Auditieve handicap	25	154	86	65	28	17	143	60	76	22
<i>% per geslacht</i>	<i>7.0</i>	<i>43.0</i>	<i>24.0</i>	<i>18.1</i>	<i>7.9</i>	<i>5.3</i>	<i>45.0</i>	<i>18.9</i>	<i>23.8</i>	<i>7.0</i>
Orgaan handicap	19	203	111	98	37	18	229	98	132	46
<i>% per geslacht</i>	<i>4.0</i>	<i>43.4</i>	<i>23.8</i>	<i>20.9</i>	<i>7.9</i>	<i>3.4</i>	<i>43.8</i>	<i>18.7</i>	<i>25.3</i>	<i>8.8</i>
Idiotie	1	59	18	44	43	0	44	23	35	53
<i>% per geslacht</i>	<i>0.6</i>	<i>35.7</i>	<i>10.8</i>	<i>26.8</i>	<i>26.1</i>	<i>0.0</i>	<i>28.6</i>	<i>15.0</i>	<i>22.4</i>	<i>34.0</i>
Debiliteit	20	145	68	83	26	13	107	53	94	48
<i>% per geslacht</i>	<i>5.8</i>	<i>42.3</i>	<i>19.9</i>	<i>24.2</i>	<i>7.7</i>	<i>4.0</i>	<i>34.0</i>	<i>16.7</i>	<i>30.0</i>	<i>15.3</i>
Ander handicap	18	138	88	91	50	6	82	62	92	44
<i>% per geslacht</i>	<i>4.6</i>	<i>35.7</i>	<i>22.9</i>	<i>23.7</i>	<i>13.1</i>	<i>2.2</i>	<i>28.6</i>	<i>21.6</i>	<i>32.2</i>	<i>15.4</i>
Totaal gehandicapten	133	1121	637	685	348	105	956	605	882	401
<i>% per geslacht</i>	<i>4.6</i>	<i>38.3</i>	<i>21.8</i>	<i>23.4</i>	<i>11.9</i>	<i>3.6</i>	<i>32.4</i>	<i>20.5</i>	<i>29.9</i>	<i>13.6</i>
Niet gehandicapten	14392	23223	1793	878	138	13669	25513	2768	1873	238
<i>% per geslacht</i>	<i>35.6</i>	<i>57.4</i>	<i>4.4</i>	<i>2.2</i>	<i>0.3</i>	<i>31.0</i>	<i>57.9</i>	<i>6.3</i>	<i>4.3</i>	<i>0.5</i>

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Note: voor sommige personen was de informatie niet beschikbaar, deze personen zijn niet in de tabel opgenomen.

Tabel 16 Levensverwachting in de gehandicapte en niet-gehandicapte staat.

Leeftijd	Mannen				Vrouwen			
	$e(x)$	$e(x)$	$e(x)$	%	$e(x)$	$e(x)$	$e(x)$	%
		Gn.Handicap	Handicap	Handicap		Gn.Handicap	Handicap	Handicap
0	70.01	65.01	4.99	7.1	76.02	70.20	5.82	7.7
1	69.40	64.39	5.01	7.2	75.71	69.85	5.86	7.7
5	65.45	60.53	4.91	7.5	71.87	66.06	5.81	8.1
10	60.49	55.77	4.72	7.8	67.02	61.32	5.69	8.5
15	55.57	51.09	4.48	8.1	62.02	56.49	5.53	8.9
20	50.92	46.57	4.35	8.6	57.16	51.78	5.38	9.4
25	46.66	42.43	4.23	9.1	52.53	47.25	5.27	10.0
30	42.27	38.19	4.08	9.6	47.71	42.58	5.14	10.8
35	37.68	33.73	3.95	10.5	43.05	38.02	5.03	11.7
40	33.03	29.25	3.78	11.4	38.31	33.38	4.92	12.9
45	28.54	24.98	3.56	12.5	33.55	28.80	4.75	14.2
50	24.20	20.87	3.33	13.8	28.88	24.34	4.54	15.7
55	20.06	16.99	3.06	15.3	24.35	20.07	4.28	17.6
60	16.26	13.44	2.81	17.3	20.52	16.47	4.05	19.7
65	13.10	10.49	2.62	20.0	16.74	12.91	3.83	22.9
70	10.44	7.99	2.45	23.5	13.14	9.52	3.62	27.5
75	8.11	5.71	2.40	29.6	10.37	6.80	3.58	34.5
80	5.68	3.55	2.13	37.5	7.52	4.40	3.12	41.5
85	3.87	1.84	2.03	52.6	5.49	2.59	2.90	52.8
90	4.03	1.61	2.42	60.2	4.73	1.88	2.85	60.2
95	3.23	0.65	2.59	80.0	3.57	1.12	2.45	68.6

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

In de voorgaande analyse hebben wij ‘handicap’ steeds benaderd vanuit het percentage van de bevolking die een bepaalde conditie heeft. Een alternatieve benadering is om te bepalen hoeveel tijd een persoon, gegeven zijn/haar geslacht en leeftijd, nog kan verwachten te leven als niet-gehandicapte en gehandicapte. Hierbij maken we gebruik van sterftetafeltechnieken. Tabel 16 geven we een overzicht van de resultaten van deze analyse. Het symbool $e(x)$ staat voor de levensverwachting van een persoon op leeftijd x . Naast de algemene levensverwachting is het verwacht aantal jaren als niet-gehandicapte en als gehandicapte berekend. Mannen op Aruba hebben bij geboorte een levensverwachting van 70 jaar. Vrouwen leven gemiddeld zes jaar langer dan mannen. Mannen brengen gemiddeld vijf jaar van hun leven door als gehandicapte. Dit komt neer op 7.1 procent van hun levensduur. Bij vrouwen is dit iets hoger (7.7 procent). Aangezien zij langer leven zijn zij gemiddeld ook langer gehandicapt (5.8 jaar). Zowel voor mannen als voor vrouwen stijgt het percentage van verwachte levensjaren als gehandicapte met leeftijd. Bijvoorbeeld op leeftijd zestig hebben mannen nog een verwachte levensduur van 16,3 jaar en vrouwen 20,5. Het percentage van die verwachte levensjaren die zij doorbrengen als gehandicapte is 17,3 procent voor mannen en 19,7 procent voor vrouwen. Op leeftijd 80 jaar zijn deze percentages respectievelijk 37,5 en 41,5 procent.

Meer nog dan voor niet-gehandicapten bevordert het doen aan sport en lichamelijke oefeningen het fysieke en psychische welzijn van gehandicapten. Naast de therapeutische waarde heeft het doen van lichamelijk oefeningen vaak een belangrijke sociale en recreatieve functie. In de volkstelling werd een vraag gesteld of de respondent in de week voor de census lichamelijke oefeningen had gedaan. Deze vraag werd enkel gevraagd aan personen ouder dan 6 jaar.

Tabel 17. Percentage van personen (gehandicapt en niet-gehandicapt die de week voor de census lichamelijke oefeningen hebben gedaan.

	Man		Vrouw	
	Gehandicapt	Nt. Gehandicapt	Gehandicapt	Nt. Gehandicapt
5-9	74.3	73.1	76.1	69.1
10-14	73.6	78.4	63.5	70.3
15-19	61.4	71.6	51.6	59.1
20-24	46.0	58.5	31.0	40.4
25-29	33.6	51.7	27.8	38.9
30-34	32.2	49.6	29.7	37.7
35-39	29.2	46.5	26.7	38.5
40-44	31.3	43.9	31.3	36.3
45-49	25.1	41.1	20.5	35.9
50-54	22.5	42.4	20.3	34.5
55-59	24.1	38.6	22.5	30.9
60-64	24.5	37.7	12.9	27.3
65-69	22.5	36.2	13.5	23.4
70-74	18.1	36.9	12.6	19.4
75-79	14.1	24.9	14.1	16.7
80-84	6.5	20.8	6.7	14.9
85-89	16.1	16.4	3.5	11.9
90-94	0.0	11.1	3.3	9.3
95+	12.5	0.0	8.7	9.1
NR	0.0	34.6	0.0	23.1
Totaal	32.4	52.2	23.6	41.7

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Tabel 17 toont de percentages van alle personen (gehandicapt en niet-gehandicapt) die de week voor de volkstelling lichamelijke oefeningen hebben gedaan per leeftijdscategorie en geslacht. Zoals kan verwacht worden is het percentage die lichamelijke oefeningen hebben gedaan kleiner voor gehandicapten dan voor niet-gehandicapten. Een aantal gehandicapten zijn immers niet of nauwelijks in staat om lichamelijke inspanningen te doen. Uit de cijfers blijkt wel dat er toch een aanzienlijk gedeelte van de gehandicapten is die lichamelijke oefeningen doet. Zo doen in de leeftijdscategorie 25-29 33,6 procent van de gehandicapte mannen en 27,8 procent van de gehandicapte vrouwen lichamelijke oefeningen. Net zoals met de groep van niet-gehandicapten doen mannen meer lichamelijke oefeningen dan vrouwen. Voor beide groepen daalt ook de mate waarin zij lichamelijk bezig zijn met leeftijd.

6. Gehandicapten op de arbeidsmarkt

In deze sectie onderzoeken we of de deelname aan betaalde arbeid door mensen met lichamelijke en/of geestelijke handicaps verschilt van die van niet-gehandicapten. Waar mogelijk en relevant is een uitsplitsing gemaakt naar mannen en vrouwen. Op deze wijze kunnen we achterhalen of vrouwen met een handicap meer problemen ervaren dan mannen.

Bij deelname aan het arbeidsproces worden vaak de termen ‘arbeidsongeschikten’ en ‘arbeidsgehandicapten’ gebruikt. In deze studie wordt iemand die ‘arbeidsgehandicapt’ is aanzien als iemand die vanwege lichamelijke of geestelijke limitaties in een nadelige positie op de arbeidsmarkt verkeert ten opzichte van personen zonder deze limitaties. Arbeidsongeschikten zijn zij die omwille van een lichamelijke of geestelijke kwaal niet in staat zijn om te werken. In deze sectie wordt primair aandacht besteed aan de potentiële beroepsbevolking, dat wil zeggen aan personen ouder dan 14 en jonger dan 65 jaar. In enkele tabellen is de groep 65-plussers echter meegenomen teneinde een compleet beeld te kunnen weergeven.

Deelname aan betaalde arbeid

Er zijn verschillende manieren waarop men de deelname aan (betaalde) arbeid kan vaststellen. Zo is in de volkstelling bijvoorbeeld gevraagd of men betaalde arbeid verrichtte en hoeveel uur per week men dit deed. In de volkstelling is de grens van minimaal 4 uren arbeid per week gehanteerd. Voor de analyse is gebruik gemaakt van deze afbakening.

Op Aruba hebben 2520 mannen en 2516 vrouwen een handicap. Binnen de potentiële beroepsbevolking (15-64-jarigen) hebben volgens de Volkstelling 1586 mannen en 1462 vrouwen een handicap. Vrouwen hebben op oudere leeftijd vaker te maken met lichamelijke handicaps dan mannen (in de leeftijd 65+ respectievelijk 803 vrouwen tegenover 544 mannen). In navolgende paragrafen wordt bekeken in hoeverre de arbeidskarakteristieken van gehandicapten afwijken van die van niet-gehandicapten.

In eerste instantie is gekeken naar het absolute en relatieve aantal gehandicapten op de arbeidsmarkt, verdeeld naar sekse. Van de 5036 gehandicapten, maken in totaal 3048 deel uit van de potentiële beroepsbevolking (15 - 64 jaar). Hoewel het aantal gehandicapten vrouwen (15 jaar en ouder) lichtelijk in de meerderheid zijn, constateren we dat zowel in absolute- als in relatieve zin het aantal gehandicapten mannen dat werkzaam is, veel groter is dan het aantal werkende gehandicapte vrouwen. Tabel 19 toont dat ruim één op de vier gehandicapte mannen van 15 jaar en ouder werkzaam is, tegenover 17 procent van de vrouwen. Een deel van de gehandicapte vrouwen vervult een (zware) dagtaak als huisvrouw (11 procent), terwijl eenderde deel van hen reeds is gepensioneerd. De grootste groep gehandicapte vrouwen treffen we aan in de groep “andere niet-actieven”. Het betreft hier degenen die omwille van gezondheidsredenen, ontslag, VUT of andere redenen momenteel niet meer actief zijn op de arbeidsmarkt.

Hoewel het aandeel werkende gehandicapte mannen beduidend groter is dan het aandeel werkende gehandicapte vrouwen, blijft dit aandeel bijzonder laag in vergelijking met mannen die geen handicap hebben (respectievelijk 26 procent t.o.v. 71 procent). Aangezien een duidelijke correlatie bestaat tussen leeftijd en handicap, mag hieruit niet worden afgeleid dat gehandicapten een onoverkomelijke hindernis hebben bij het vinden van passend werk. Immers, een groot deel van de gehandicapten behoort reeds tot de 65-plussers en zijn omwille van hun leeftijd en niet omwille van hun handicap niet meer actief op de arbeidsmarkt. Teneinde deze relatie te onderzoeken wordt in tabel 20 gekeken naar de arbeidsparticipatie van gehandicapten waarbij we geslacht, opleidingsniveau en leeftijd in ogenschouw nemen. De resultaten worden vergeleken met de arbeidsparticipatie van niet-gehandicapten. Aangezien een geringe groep mensen ook na het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd actief blijven op de arbeidsmarkt, hebben we gekozen om in deze tabel ook de groep 65-plussers mee te nemen.

Tabel 18. Activiteiten-status, naar geslacht en het hebben van een handicap (in absolute aantallen)

Activity Status	Man			Vrouw		
	Wel	Geen	Totaal	Wel	Geen	Totaal
	Handicap	Handicap		Handicap	Handicap	
Werkenden	564	21930	22494	382	19034	19417
Werklozen	94	1469	1563	56	1499	1555
Huisvrouwen	2	35	37	245	5553	5798
Studenten/scholieren	84	3251	3335	104	3435	3539
Gepensioneerden/renteniers/AOV	605	2722	3326	734	3208	3942
Andere niet-arbeidzamen	800	1599	2399	756	1992	2748
Niet te classificeren	6	62	68	13	116	128
Niet gerapporteerd	1	26	27	1	26	27
Totaal	2157	31094	33250	2290	34863	37153

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Tabel 19. Activiteiten-status, naar geslacht en het hebben van een handicap (in procenten)

Activity Status	Man			Vrouw		
	Wel	Geen	Totaal	Wel	Geen	Totaal
	Handicap	Handicap		Handicap	Handicap	
Werkenden	26	71	68	17	55	52
Werklozen	4	5	5	2	4	4
Huisvrouwen	0	0	0	11	16	16
Studenten/scholieren	4	10	10	5	10	10
Gepensioneerden/renteniers/AOV	28	9	10	32	9	11
Andere niet-arbeidzamen	37	5	7	33	6	7
Niet te classificeren	0	0	0	1	0	0
Niet gerapporteerd	0	0	0	0	0	0
Totaal	100	100	100	100	100	100

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Dat mensen met gezondheidsproblemen minder vaak werk hebben dan anderen, komt deels doordat deze personen vaak wat ouder zijn of vaker tot groepen met een lagere arbeidsparticipatie behoren, zoals vrouwen of laagopgeleiden. Echter, ook wanneer rekening wordt gehouden met deze aspecten hebben mensen met een (ernstige) lichamelijke of geestelijke handicap een kleinere kans op betaalde arbeid. Als mensen meerdere van deze kenmerken hebben, dan is de kans op het verwerven of het behouden van een arbeidsplaats nog kleiner. Diverse internationale onderzoeken duiden aan dat chronische ziekten of lichamelijke handicaps bij ouderen of mensen met een laag opleidingsniveau veel vaker tot arbeidsongeschiktheid leiden dan bij jongeren of hoogopgeleide mensen.

De arbeidsparticipatie van personen met een handicap is 35 procent en ligt daarmee aanzienlijk lager dan de arbeidsparticipatie van de gehele Arubaanse bevolking (68 procent). Van de lichamelijke gehandicapten werkt 35.6 procent. Het aantal werkende geestelijk gehandicapten is beduidend geringer: 9.3 procent.

In tabel 20 geven we een overzicht van de arbeidsparticipatie van mensen zonder handicap, en van gehandicapten (onderverdeeld naar soort handicap). Vervolgens hebben we de gegevens uitgesplitst naar geslacht, educatieniveau en brede leeftijdscategorieën.

Tabel 20. Arbeidsparticipatie, personen van 15-64 jaar, naar het hebben van soorten handicap, geslacht, opleiding en leeftijdscategorie, 2000 (in procenten)

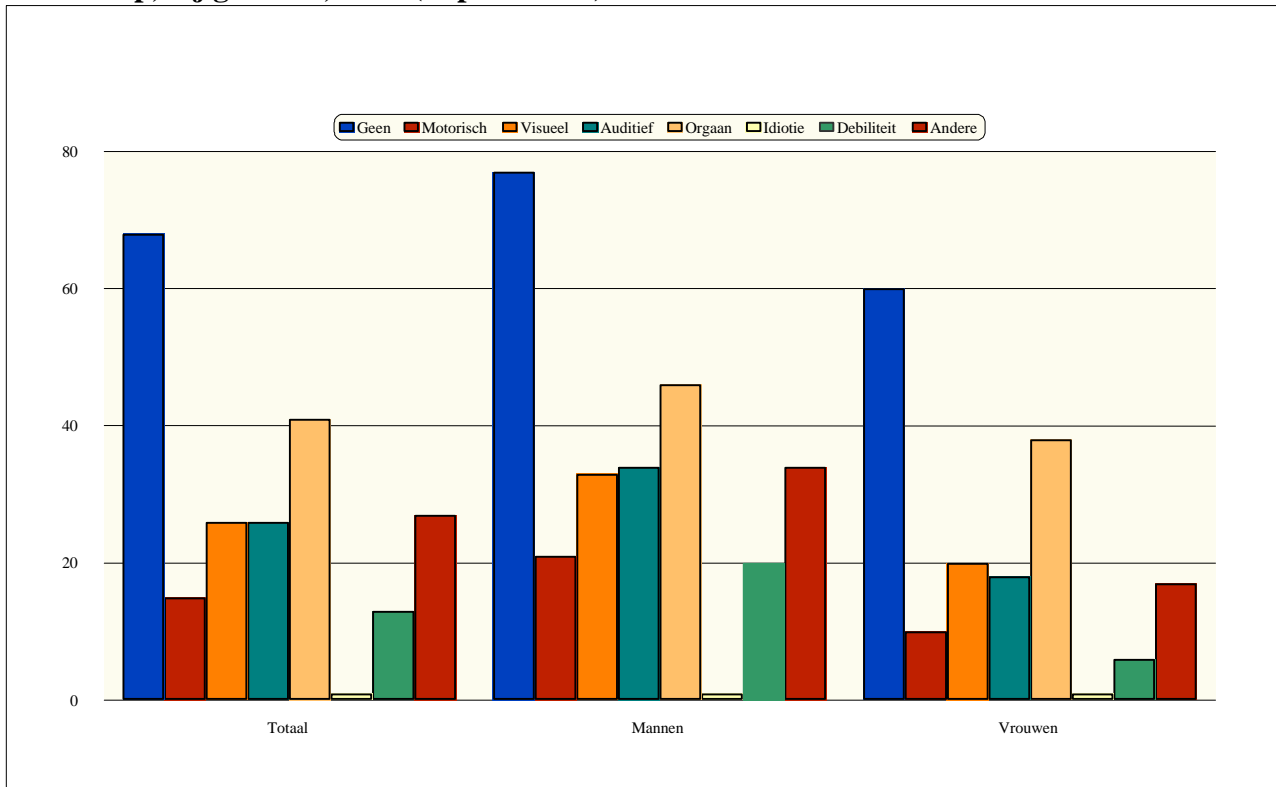
	<i>Selectie van mensen met een handicap</i>							
	<i>Geen</i>	<i>Motorisch</i>	<i>Visueel</i>	<i>Auditief</i>	<i>Orgaan</i>	<i>Idiotie</i>	<i>Debilitieit</i>	<i>Andere</i>
Totaal	68%	15%	26%	26%	41%	1%	13%	27%
Geslacht								
Mannen	77%	21%	33%	34%	46%	1%	20%	34%
Vrouwen	60%	10%	20%	18%	38%	1%	6%	17%
Opleiding								
Geen onderwijs	52%	1%	7%	13%	8%	1%	7%	9%
ISCED 1 or less	43%	10%	13%	14%	17%	0%	9%	20%
ISCED 2	76%	29%	48%	45%	61%	20%	29%	41%
ISCED 3	76%	43%	50%	67%	76%	0%	17%	25%
ISCED 5	85%	38%	70%	62%	55%	0%	25%	50%
ISCED 6	86%	22%	65%	33%	59%	0%	100%	60%
ISCED 7	91%	17%	80%	100%	100%	0%	0%	0%
Leeftijdscategorie								
16 - 29 jaar	57%	26%	46%	47%	44%	2%	29%	74%
30 - 44 jaar	87%	37%	63%	55%	67%	4%	25%	62%
45 - 64 jaar	68%	20%	35%	38%	42%	2%	16%	48%
65+	12%	1%	2%	3%	4%	0%	17%	43%

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Uit de tabel blijkt dat mensen met een handicap beduidend minder vaak betaald werk verrichten dan mensen zonder handicap. Dit patroon houdt stand ongeacht geslacht, opleiding of leeftijd van de persoon. In alle gevallen is de arbeidsparticipatie van niet-gehandicapten beduidend hoger dan de arbeidsparticipatie van mensen met een handicap. We constateren voorts dat mannen over de hele linie, ongeacht het al dan niet hebben van een handicap, een hogere arbeidsparticipatie hebben dan vrouwen. Daarnaast blijkt dat arbeidsparticipatie toeneemt naarmate het genoten opleidingsniveau hoger is. Uit de cijfers blijkt dat enkele personen met een zware geestelijke handicap aan het werk zijn. Het kan zijn dat deze personen recentelijk een ongeval of kwaal hebben gehad die hun geestelijk gehandicapt maken, maar dat zij nog steeds in dienst zijn bij hun werkgever.

De tabel toont onder andere duidelijk een verschil in arbeidsparticipatie tussen lichamelijke en geestelijke gehandicapten. Personen met een geestelijke handicap hebben een erg hoge drempel om aan het arbeidsproces deel te nemen. Binnen de groep lichamelijke gehandicapten zien we dat met name motorisch gehandicapten problemen hebben om deel te nemen aan het arbeidsproces. Het hebben van een orgaan-handicap blijkt de minste invloed uit te oefenen op het participatieniveau. De arbeidsparticipatie van visueel- en auditief gehandicapten is nagenoeg identiek voor zowel mannen als vrouwen. Eén op de vijf visueel gehandicapte vrouwen is economisch actief, Bij de visueel gehandicapte mannen participeert één op de drie in het arbeidsproces.

Figuur 8. Arbeidsparticipatie, personen van 15 jaar en ouder, naar soort handicap, bij geslacht, 2000 (in procenten)

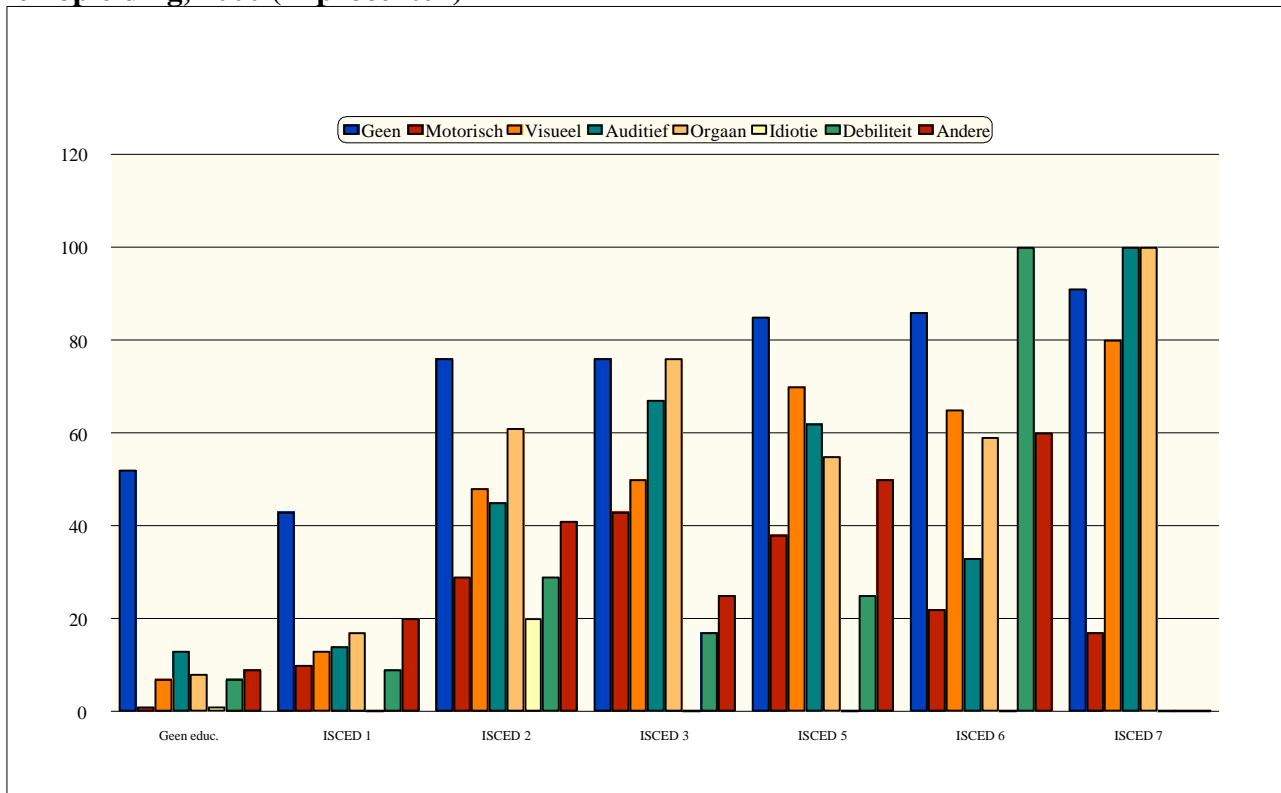

Bron Census 2000, CBS Aruba;

In tabel 20 wordt de arbeidsparticipatie afzonderlijk per geslacht weergegeven. Hierbij blijkt dat zich onder mannen en vrouwen vergelijkbare verschillen voordoen in de maatschappelijke positie van mensen met en zonder handicap. Vrouwen met een handicap werken minder vaak dan vrouwen zonder handicap. Voor de mannen met en zonder handicap geldt dit in ongeveer dezelfde mate. Ook als er onderscheid wordt gemaakt naar het type handicap, geldt voor zowel mannen als vrouwen dat zij minder vaak werken naarmate zij een ernstiger (geestelijke) handicap hebben.

Vrouwen met ernstige lichamelijke handicaps participeren veel minder vaak op de arbeidsmarkt dan mannen zonder handicaps. Hiervoor zijn twee redenen aan te geven: vrouwen werken sowieso minder vaak dan mannen en mensen met handicaps werken minder vaak dan mensen zonder handicaps. Op de eerste handicap dient zich "gender"beleid te richten, op de tweede gehandicaptenbeleid. De lage arbeidsdeelname van vrouwen wordt meer beïnvloed door de geringe deelname van laagopgeleide en oudere vrouwen aan de arbeidsmarkt, en minder door hun lichamelijke handicaps. Bij mannen is de invloed van lichamelijke handicaps op de arbeidsmarktparticipatie zelfs groter dan bij vrouwen.

Figuur 9. Arbeidsparticipatie, personen van 15-64 jaar, naar soort handicap, en opleiding, 2000 (in procenten)

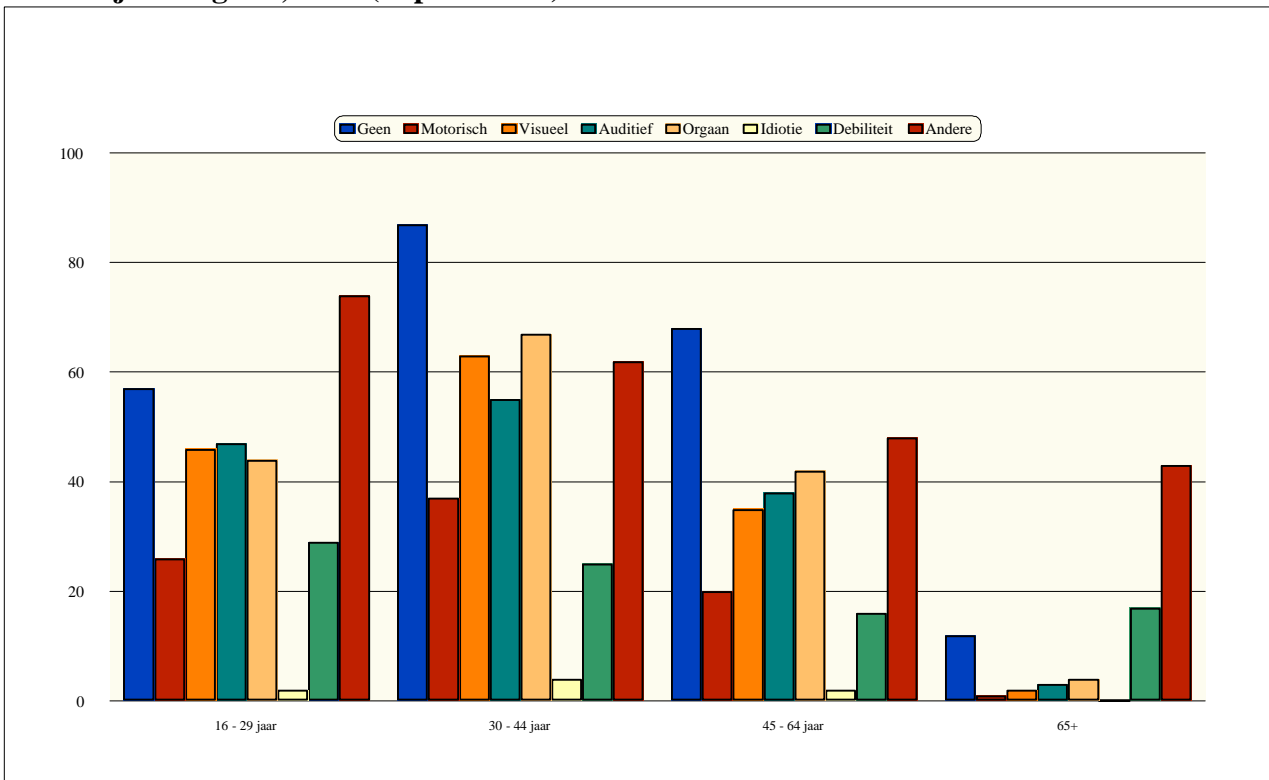
Bron Census 2000, CBS Aruba;

De relatie tussen opleiding en gezondheid is ingewikkeld. Aan de ene kant is bekend dat degenen met een lage sociaal-economische status een grotere kans op ziekten hebben (zie bijvoorbeeld Mackenbach, 1994). Aan de andere kant is het ook zo dat mensen die reeds op jonge leeftijd gezondheidsproblemen hebben, grotere problemen kunnen hebben om hun opleiding af te ronden. Uit de volkstelling 2000 bleek bijvoorbeeld dat mensen die reeds op jonge leeftijd lichamelijke handicaps hadden, een lager opleidingsniveau hebben dan anderen. Gehandicapten met een laag opleidingsniveau worden extra belemmerd bij deelname aan de arbeidsmarkt: én door hun lage opleidingsniveau én door hun lichamelijke handicaps.

Grafiek 9 en tabel 20 tonen de relatie tussen opleidingsniveau en arbeidsparticipatie. Indien men enkel basisonderwijs heeft gevolgd is de arbeidsparticipatie voor niet-gehandicapten 43 procent. Gehandicapten hebben een beduidend lagere arbeidsparticipatie. Indien men een universitair opleidingsniveau (ISCED 7) heeft behaald, dan neemt de arbeidsparticipatie toe tot maar liefst 91 procent onder de niet-gehandicapten. Voor auditief en orgaan gehandicapten geldt zelfs dat universitair opgeleiden een arbeidsparticipatie van 100 procent hebben. Dit houdt in dat elk van hen ofwel werkt, ofwel werkzoekend is. Met andere woorden, de kans op werk en de motivatie om werk te zoeken is sterk positief gecorreleerd met de hoogte van genoten opleiding. Dit patroon zien we ook terug bij gehandicapten, zij het in minder sterke mate.

Voor mensen met een lichamelijke handicap geldt dat hun kansen op (het behoud van) arbeid aanzienlijk verbeterd door verhoging van het opleidingsniveau. In die zin is scholing van groot belang voor de integratie van gehandicapten op de arbeidsmarkt.

Figuur 10. Arbeidsparticipatie, personen van 15-64 jaar, naar soort handicap, en leeftijdscategorie, 2000 (in procenten)

Bron Census 2000, CBS Aruba;

De relatie tussen leeftijd en arbeidsparticipatie is vrij rechtlijnig. Voor zowel gehandicapten als niet-gehandicapten is de arbeidsparticipatie het hoogst in de leeftijdscategorie 30-44 jaar (uitgezonderd in de categorie “andere handicaps”, waar de hoogste arbeidsparticipatie in de leeftijdsgroep 16 – 29 jaar is). In de leeftijdscategorie 16-29 jaar zijn de verschillen tussen gehandicapten en niet-gehandicapten het kleinste. Wellicht treden gehandicapten op jonge leeftijd toe tot de arbeidsmarkt, vanwege een gering aantal jaren dat onderwijs wordt gevolgd in die gevallen waar de handicap aangeboren is.

Zowel het emancipatiebeleid als het gehandicaptenbeleid zou meer aandacht moeten besteden aan vrouwen met langdurige gezondheidsklachten. Hun lagere arbeidsdeelname, en daarmee hun kansen op economische zelfstandigheid, wordt immers niet alleen beïnvloed doordat vrouwen sowieso minder vaak werken (dit geldt zowel voor gezonde vrouwen als voor vrouwen met chronische aandoeningen) maar ook doordat vrouwen met handicaps minder makkelijk aan werk komen. Een oorzaak van dit laatste is dat arbeidsbemiddelaars zich vooral richten op mensen die fulltime willen werken. Zolang vrouwen vaker dan mannen de zorgtaken in het huishouden op zich nemen, en daardoor vaker parttime willen werken, maken zij minder kans op de arbeidsmarkt dan mannen.

Industriële sector en beroepsuitoefening

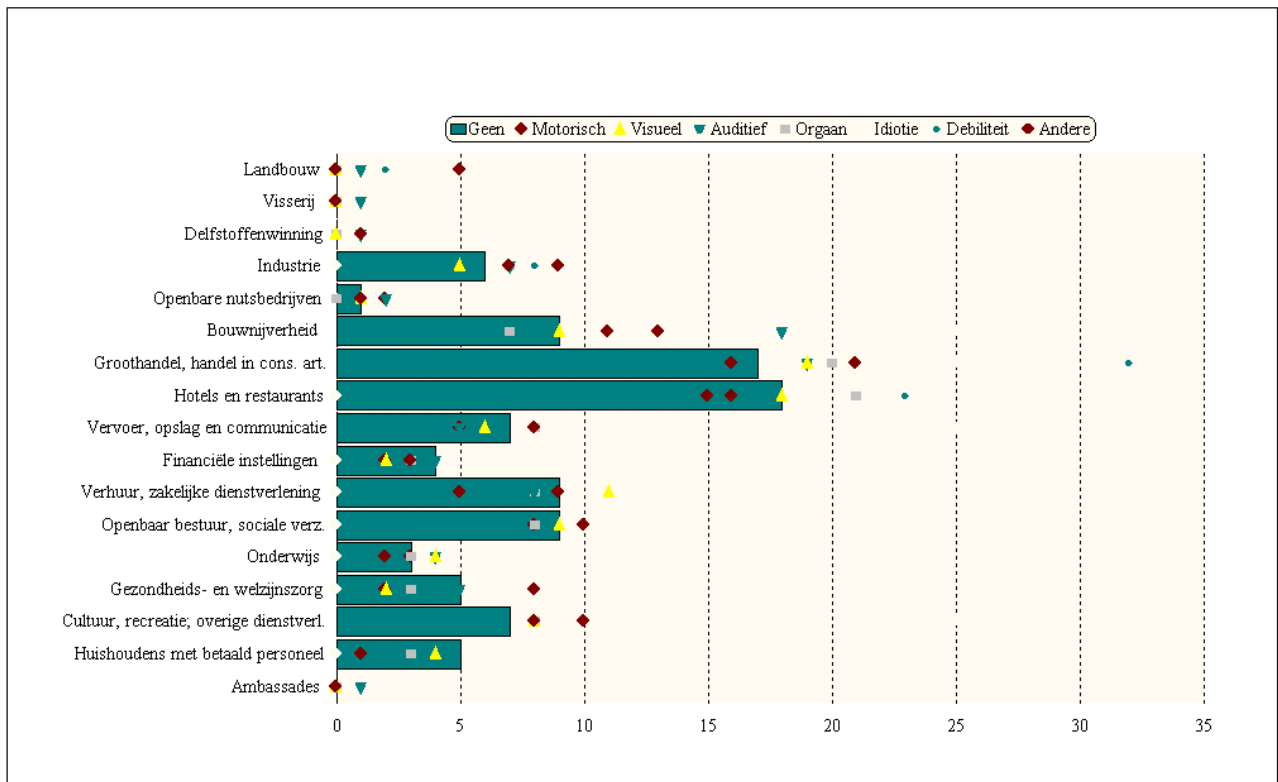
In deze paragraaf kijken we of mensen met een handicap in andere economische sectoren werkzaam zijn dan mensen die geen handicap hebben. Ook interessant is de vraag in hoeverre zij andere beroepsfuncties vervullen. “Hotels en restaurants” en “groothandel, handel in consumentenartikelen” zijn qua aantal werknemers de belangrijkste industriële sectoren binnen de Arubaanse economie. Deze twee sectoren zijn tezamen goed voor 35 procent van de gehele arbeidsmarkt. We zien dat ook economisch actieve gehandicapten met name in deze sectoren werk vinden. Opvallend is dat nogal wat gehandicapten tewerkgesteld zijn in de bouwsector. Voor auditief gehandicapten is de bouwsector, na de sector “Groothandel, handel in consumenten artikelen”, zelfs de belangrijkste sector.

Tabel 21. Industriële sector van personen van 15-64 jaar, naar het hebben van soorten handicap, 2000 (absoluut en in procenten)

Economische sector	Selectie van mensen met een handicap																
	Geen	Motorisch	Visueel	Auditief	Orgaan	Idiotie	Debiliteit	Andere	Geen	Motorisch	Visueel	Auditief	Orgaan	Idiotie	Debiliteit	Andere	
Landbouw	166	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	1	2	5	5
Visserij	32	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Delfstoffenwinning	35	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Industrie	2303	6	12	7	12	5	9	7	17	7	0	0	4	8	11	9	
Openbare nutsbedrijven	486	1	2	1	3	1	3	2	1	0	0	0	1	2	2	2	
Bouwnijverheid	3758	9	19	11	19	9	25	18	18	7	1	25	2	4	15	13	
Groothandel, handel in cons. art.	6776	17	28	16	41	19	26	19	50	20	1	25	18	32	24	21	
Hotels en restaurants	7390	18	27	15	40	18	17	12	51	21	0	0	13	23	19	16	
Vervoer, opslag en communicatie	2795	7	15	8	14	6	6	5	20	8	1	25	2	4	6	5	
Financiële instellingen	1450	4	5	3	4	2	5	4	8	3	0	0	0	0	2	2	
Verhuur, zakelijke dienstverlening	3574	9	16	9	23	11	11	8	19	8	0	0	2	4	6	5	
Openbaar bestuur, sociale verz.	3436	9	17	10	20	9	6	5	20	8	0	0	5	9	9	8	
Onderwijs	1380	3	3	2	8	4	5	4	6	3	0	0	2	4	3	3	
Gezondheids- en welzijnszorg	1929	5	15	8	5	2	6	5	8	3	0	0	2	4	2	2	
Cultuur, recreatie; overige dienstverl.	2674	7	15	8	18	8	7	5	20	8	1	25	3	6	12	10	
Huishoudens met betaald personeel	1832	5	2	1	9	4	5	4	6	3	0	0	0	0	0	0	
Ambassades	41	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	
Onbekend	308	1															
Totaal	40,363	100	176	100	217	100	134	98	246	99	4	100	56	100	117	100	

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Figuur 11. Industriële sector waar personen van 15-64 jaar werkzaam zijn, naar het hebben van soorten handicap, 2000 (in procenten)

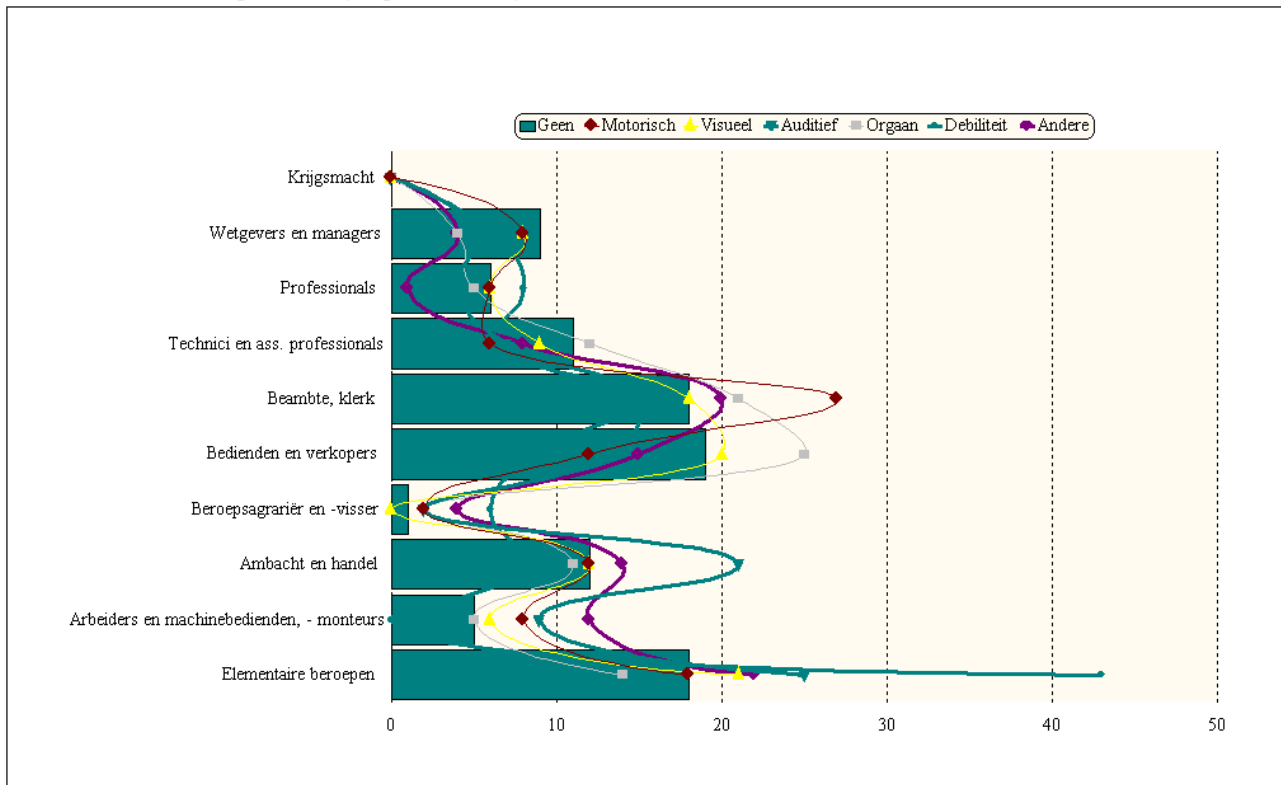
Bron: Census 2000, CBS Aruba

Tabel 22. Arbeidssector van personen van 15-64 jaar, naar het hebben van soorten handicap, 2000 (absoluut en in procenten)

Beroep	Selectie van mensen met een handicap															
	Geen		Motorisch		Visueel		Auditief		Orgaan		Idiotie		Debiliteit		Andere	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Krijgsmacht	134	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wetgevers en managers	3,593	9	15	8	17	8	6	5	11	4	0	0	3	6	4	4
Professionals	2,457	6	11	6	14	6	5	4	12	5	0	0	4	8	1	1
Technici en ass. professionals	4,507	11	11	6	20	9	9	7	30	12	0	0	3	6	9	8
Beampte, klerk	7,443	19	48	27	40	18	21	15	53	21	2	50	8	15	23	20
Bedienden en verkopers	7,874	20	22	12	43	20	18	13	62	25	0	0	5	9	18	15
Beroepsagariër en -visser	299	1	3	2	1	0	2	2	4	2	0	0	3	6	5	4
Ambacht en handel	4,940	12	22	12	27	12	29	21	28	11	1	25	4	8	17	14
Arbeiders en machinebedienden, - mo	1,962	5	14	8	13	6	13	9	13	5	0	0	0	0	14	12
Elementaire beroepen	7,020	17	33	18	44	21	35	25	36	14	1	25	24	43	26	22
Totaal	40,230	100	177	100	218	100	139	100	248	100	4	100	56	100	118	100

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Figuur 12. Arbeidssector waar personen van 15-64 jaar werkzaam zijn, naar het hebben van soorten handicap, 2000 (in procenten)

Bron: Census 2000, CBS Aruba;

Mensen met een motorische, visuele of orgaan handicap zijn nagenoeg op dezelfde wijze over de industriële sectoren verdeeld als personen zonder handicap. Een derde van de licht geestelijk gehandicapten vindt werk in de sector “groothandel, handel in consumenten artikelen” en een vijfde in de sector “Hotels en restaurants”. In tabel 22 en grafiek 12 wordt nagegaan of mensen met een handicap even vaak leidinggevende functies

vervullen als mensen zonder handicap. Hierbij wordt weer onderscheid gemaakt naar het al dan niet hebben van een handicap, en soort handicap.

Gehandicapten zijn iets minder aanwezig op die functieniveaus die een hoger educatieniveau vereisen, zoals wetgevers, managers en professionals. Vooral voor auditief en orgaan-gehandicapten is dit het geval. Van de niet-gehandicapten is 9 procent werkzaam als “wetgever of manager”. Onder de groep orgaan-gehandicapten is dit slechts 4 procent. Men dient echter niet uit het oog te verliezen dat we hier over een zeer beperkte groep personen spreken, zodat verschillen in percentages aan andere factoren te wijten kunnen zijn.

We zien dat gehandicapten ietwat oververtegenwoordigd zijn aan de andere kant van de functieschaal in de groepen “arbeiders en machinebedienden” en “elementaire beroepen”. Grafiek 12 toont per functieniveau de proportionele verdeling van werkenden. Het percentage niet-gehandicapte werkenden wordt weergegeven in de (donkerblauwe) staven. Daarnaast vinden we de proportionele verdeling van gehandicapten, per soort handicap afgedrukt. Vooral aan de onderkant van de grafiek (lager- en elementair functieniveau) treffen we de personen met één of andere geestelijke en/of lichamelijke handicap aan.

Arbeidssector en positie

Differentiatie naar soort handicap toont geen opvallende verschillen tussen mensen met en mensen zonder handicap voor wat betreft de sector (publiek of particulier) waarin zij werkzaam zijn. Tachtig procent van de mensen zonder handicap is werkzaam in de particuliere sector. Voorts is tien procent werkzaam bij de overheid. De laatste tien procent is evenredig verdeeld over de sectoren “openbaar en bijzonder onderwijs”, “overheids N.V.’s” en “Stichtingen”. Voor gehandicapten geldt nagenoeg dezelfde verdeling. Auditief gehandicapten zijn enigszins oververtegenwoordigd binnen de particuliere sector. Relatief gezien geeft de overheid dan weer relatief meer werk aan motorisch gehandicapten. Voor de auditief gehandicapten is het interessant te weten of de handicap op de werkvloer is ontstaan, bijvoorbeeld door overmatig machinelawaai. Op basis van de volkstelling was dit echter niet mogelijk na te gaan. Wel is het zo dat in de meeste gevallen de handicap aangeboren is (26.6 procent). In belangrijke mate werden gehoorproblemen ook veroorzaakt door ouderdom (25.1 procent).

Tabel 23. Werkzame sector van personen van 15-64 jaar, naar het hebben van soorten handicap, 2000(absoluut en in procenten)

Werkzame sector	Selectie van mensen met een handicap															
	Geen		Motorisch		Visueel		Auditief		Orgaan		Idiotie		Debiliteit		Andere	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Particuliere sector	32,433	80	132	75	171	78	117	84	202	81	3	75	43	77	91	78
Openb./bijz. Ondwerwijs	1,036	3	1	1	4	2	3	2	7	3	0	0	1	2	1	1
Overheids N.V.	1,318	3	8	5	9	4	5	4	8	3	1	25	3	6	7	6
Stichting	1,074	3	9	5	5	2	2	2	6	3	0	0	2	4	2	2
Lokale overheid	4,228	10	26	15	26	12	9	7	24	10	0	0	6	11	15	13
Extra territoriale instelling	152	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Onbekend	121	0	0	0	2	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1
Totaal	40,363	100	177	100	219	100	139	100	248	100	4	100	56	100	118	100

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Tabel 24. Werkgever/nemerspositie van personen van 15-64 jaar, naar het hebben van soorten handicap, 2000 (absoluut en in procenten)

Werkstatus	Selectie van mensen met een handicap															
	Geen		Motorisch		Visueel		Auditief		Orgaan		Idiotie		Debiliteit		Andere	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Werkgever	1,457	4	7	4	9	4	4	3	5	2	0	0	0	0	2	2
Kleine zelfstandige	850	2	6	4	4	2	1	1	5	2	1	25	1	2	1	1
Zelfstandige zonder werknemers	1,466	4	18	10	12	5	9	7	17	7	3	75	4	8	6	5
Salaristrekker in vaste dienst	32,706	81	128	72	173	79	110	80	187	75	0	0	42	75	93	79
Salaristrekker in losse dienst	3,660	9	16	9	18	8	12	8	30	12	0	0	5	9	14	12
Onbetaald medewerkend familielid	108	0	2	1	1	0	1	1	2	1	0	0	3	6	1	1
Overig (vrijwillig, cooperatie lid)	94	0	0	0	2	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Onbekend	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	40,363	100	177	100	219	100	139	100	248	100	4	100	56	100	118	100

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Behalve het feit dat het hebben van een handicap van invloed kan zijn op de arbeidsdeelname, kan het ook gevolgen hebben voor bijvoorbeeld de positie die men verwerft binnen een bedrijf. Zo is het mogelijk dat mensen met gezondheidsklachten minder frequent de positie van werkgever of kleine zelfstandige bekleden dan niet-gehandicapten. Bovenstaande tabel toont dat deze veronderstelling in werkelijkheid niet opgaat. Hoewel de percentages enigszins fluctueren rond de 4 procent respectievelijk 2 procent, mogen we niet uit het oog verliezen dat het hier om bijzonder kleine aantallen gaat. Opvallend is wel dat voor alle soorten handicaps het percentage “Zelfstandige zonder werknemers” hoger is dan in de populatie die niet-gehandicapt is. Deze mensen blijken vooral actief te zijn in de beroepsgroep “Craft en related trade workers”.

Werkloosheid

In deze sectie trachten we inzicht te verwerven in hoeverre gehandicapten afwijkende arbeidskarakteristieken vertonen in vergelijking met niet-gehandicapten. Aangezien de beroepsbevolking zowel uit werkenden als uit werkzoekenden bestaat is de analyse niet compleet indien de positie van werklozen niet nader bekeken wordt.

Op basis van tabel 25 lijkt het aantal werkloze gehandicapten erg gering. Op het eerste zicht lijken specifieke programma's die (re)integratie van gehandicapten in de arbeidsmarkt moeten bewerkstelligen daarom een overdreven zwaar en duur middel. Men dient echter niet uit het oog te verliezen dat vele gehandicapten niet als werkloos worden geclassificeerd omdat ze niet voldoen aan één van de drie noodzakelijke criteria: 1) momenteel zonder werk, 2) actief werkzoekende en 3) beschikbaar voor werk. Met name op basis van het tweede en derde criterium worden vele gehandicapten niet als werkloos gecategoriseerd. Immers, de drempel voor het verkrijgen van werk is voor deze groep mensen hoger dan bij niet-gehandicapten. Hierdoor geven zij vaak al snel de moed op om actief naar werk te zoeken. Bovendien zijn gehandicapten in vele gevallen niet direct beschikbaar voor werk indien er geen aanpassingen worden gemaakt in hun werkomgeving. Te denken valt aan transportfaciliteiten voor motorisch en visueel gehandicapten en ergonomische aanpassingen op de werkvloer voor motorisch gehandicapten. Een kwalitatief onderzoek onder gehandicapten, teneinde een idee te krijgen omtrent de werkelijk omvang van werkwillende gehandicapten lijkt derhalve aanbevelenswaardig

Tabel 25. Werkloze personen van 15-64 jaar, naar het al dan niet hebben van een handicap, 2000 (absoluut en in procenten)

Reden voor werkloosheid	Selectie van mensen met een handicap					
	Niet gehandicapt			Wel gehandicapt		
	Man %	Vrouw %	Totaal %	Man %	Vrouw %	Totaal %
Gepensioneerd	1	1	1	1		1
VUT	1	0	0			
Huisvrouw	1	34	18		26	10
Ontslag	28	15	22	24	8	18
Recent afgestuurd	5	4	4	3		2
Gezondheidsredenen	4	4	4	41	36	39
Andere redenen	61	42	51	31	30	30
Totaal	100	100	100	100	100	100

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Bovenstaande tabel toont aan dat 18 procent van het totaal aantal gehandicapten aangeeft dat onslag de reden voor werkloosheid is. Dit percentage ligt 4 procent lager dan voor de niet-gehandicapte populatie. Vier op de tien werklozen met een handicap geven aan dat hun gezondheidstoestand de reden voor werkloosheid is. Met name visueel gehandicapten (niet weergegeven in de tabel) zien hun gezondheidstoestand als een beperking om werk te vinden. Voor de niet-gehandicapte populatie is dit precies tien keer zo gering: vier op de honderd personen.

Financiële positie van gehandicapten

Binnen de potentiële beroepsbevolking (15-64 jarigen) hebben personen met een handicap gemiddeld een veel lager inkomen dan personen zonder handicap. Tabel 26 geeft hierover meer inzicht. In de eerste twee kolommen wordt voor werkenden het bruto maandelijkse persoonsinkomen vergeleken tussen degenen die geen handicap hebben en degenen die wel een handicap hebben. Het mediane bruto persoonsinkomen is Afl. 2100,= voor niet-gehandicapten en Afl. 1790,= voor gehandicapten. Een groot deel van degenen die aangeven niet werkzaam te zijn beschikken niet over een eigen inkomen. Deze personen vallen terug op het inkomen van één van de overige leden van het huishouden. Indien wel een eigen inkomen wordt genoten, constateren we dat gehandicapten het moeten stellen met een lager inkomen.

Deze inkomensverschillen worden niet zozeer door de handicaps veroorzaakt, als wel door arbeidsdeelname, opleidingsniveau en huishoudensamenstelling, leeftijd en geslacht. Mensen met een lichamelijke of geestelijke handicap nemen minder vaak aan de arbeidsmarkt deel en moeten vaker van een gehandicaptenuitkering rondkomen. Bovendien zijn mensen met een handicap over het algemeen iets ouder, hebben vaker een lagere opleiding, zijn vaker vrouw en vaker alleenstaand dan anderen. Al deze factoren zijn van invloed op de hoogte van het inkomen.

De inkomensproblematiek van gehandicapten is vaak een arbeidsprobleem. Voor degenen die lichelijk en geestelijk geschikt zijn om te werken geldt dat als deze mensen een baan zouden hebben, hun inkomen zou stijgen. Hierbij is vooral het opleidingsniveau van belang. Dit betekent dat maatregelen op het terrein van scholing en maatregelen om de arbeidsdeelname van gehandicapten te bevorderen belangrijke instrumenten zijn om hun financiële omstandigheden te verbeteren. Arbeidsreïntegratie leidt immers niet alleen tot participatie en integratie in de samenleving, maar ook tot meer economische zelfstandigheid.

Teneinde een beeld te krijgen van inkomensverschillen tussen verschillende categorieën, met onder andere al dan niet-gehandicapten, is gebruik gemaakt van een “Multiple Classification Analysis. Variabelen zoals geslacht, beroepsuitoefening, opleidingsniveau en het al dan niet hebben van een handicap zijn ingebracht als onafhankelijke variabelen. Enkel die gevallen waarvoor alle informatie voorhanden was, zijn meegenomen in de analyse. De resultaten zijn in tabel 27 weergegeven. De eerste kolom vermeldt het aantal gevallen opgenomen in de analyse. De tweede kolom geeft het ongecorrigeerde gemiddelde bruto persoonsinkomen weer per categorie. M.a.w. hier wordt geen rekening gehouden met het effect dat de onafhankelijke variabelen op het inkomensniveau hebben. De derde presenteert het gemiddelde bruto persoonsinkomen, nadat deze is aangepast voor de onafhankelijke variabelen. In de vierde kolom treffen we de niet aangepaste deviaties van de “grand mean” aan. Deze waarden zijn feitelijk de gemiddelden van iedere categorie, uitgedrukt als deviatie van de “grand mean”. Een voorbeeld kan dit verduidelijken. De waarde Afl. 303,= voor mannen houdt in dat dat mannen gemiddeld Afl. 303,= boven het gemiddelde van Afl. 2,238,= verdienen ($2238 + 3030 = 2,541$). De laatste kolom tenslotte geeft de aangepaste gemiddelden (wederom uitgedrukt as deviatie van de “grand mean”). De devatie van de “grand mean” voor mannen bijvoorbeeld daalt van Afl. 303,= naar Afl. 252,= indien we statistisch controleren voor het interveniërende effect van beroepsuitoefening, opleidingsniveau, en het al dan niet hebben van een handicap.

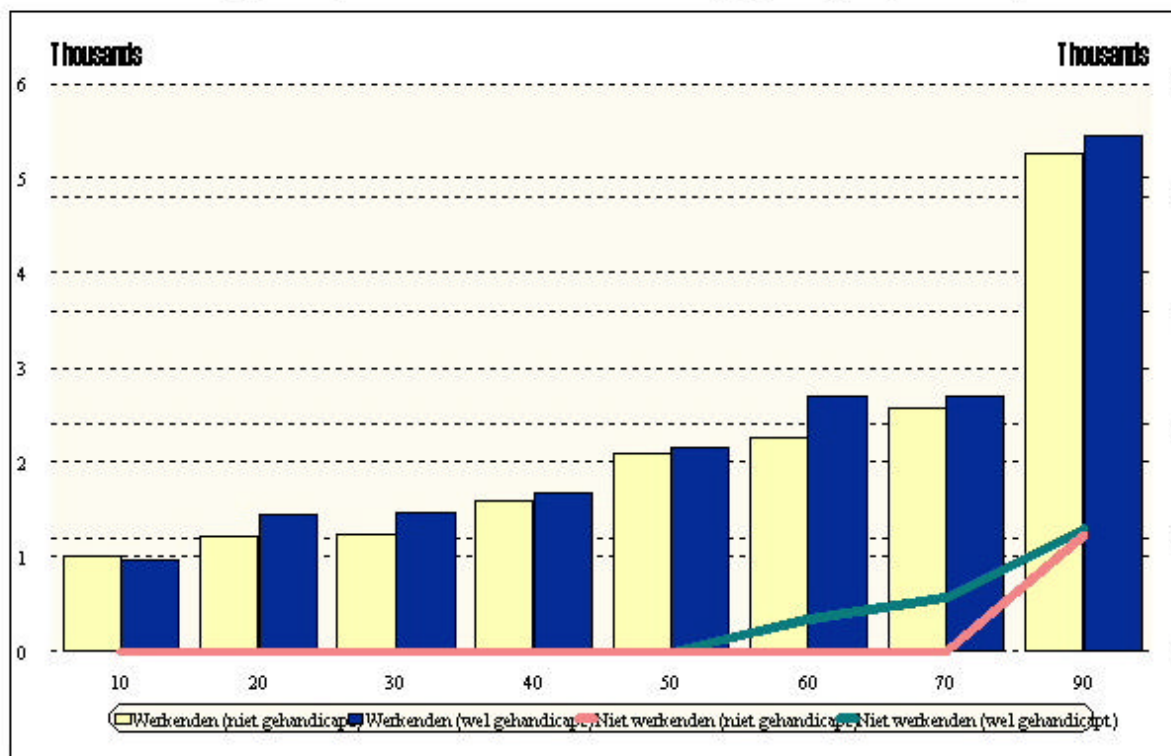
Inkomensverschillen voor al dan niet gehandicapten zijn minimaal, na controle voor de afhankelijke variabelen. Gehandicapten verdienen Afl. 64,= minder dan niet gehandicapten (Afl. 63,= + Afl. 1,=).

Tabel 26. Inkomensverdeling van personen van 15-64 jaar, naar werkstatus en het hebben van een handicap, 2000 (absoluut en in procenten)

	<i>Werkenden</i>		<i>Niet werkenden</i>	
	<i>Niet gehandicapten</i>	<i>Wel gehandicapten</i>	<i>Niet gehandicapten</i>	<i>Wel gehandicapten</i>
Percentielen				
10	1000	801	0	0
20	1226	1200	0	0
30	1250	1226	0	0
40	1600	1400	0	0
50	2100	1790	0	0
60	2251	2251	0	281
70	2570	2251	0	476
90	5251	4547	1226	1082
Populatie	40363	918	2949	148

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Figuur 13 Inkomensverdeling van personen van 15-64 jaar, naar werkstatus en het hebben van een handicap, 2000 (Inkomen in duizenden weergegeven per percentiel)

Bron: Census 2000, CBS Aruba

Tabel 27. Bruto inkomens verschillen: a Multiple Classification Analysis

<i>Opgenomen variabelen</i>	<i>N</i>	<i>Predicted Mean Unadjusted</i>	<i>Adjusted for Factors and Covariates</i>	<i>Deviation Unadjusted</i>	<i>Adjusted for Factors and Covariates</i>
Geslacht					
Man	12,185	2,541	2,490	303	252
Vrouw	11,277	1,911	1,966	-327	-272
Beroepsuitoefening					
Wetgevers en managers	1,642	4,412	3,949	2,174	1,711
Professionals	1,223	4,488	3,444	2,250	1,206
Technici en ass. professionals	2,428	3,298	3,019	1,060	781
Beambte, klerk	4,176	2,173	2,356	-65	118
Bedienden en verkopers	4,830	1,758	1,906	-480	-332
Beroepsagariër en -visser	197	1,474	1,446	-764	-792
Ambacht en handel	3,052	1,875	1,811	-363	-427
Arbeiders en machinebedienden, - monteurs	1,094	2,267	2,213	29	-25
Elementaire beroepen	4,820	1,184	1,494	-1,054	-744
Opleidingsniveau					
No education	291	1,099	1,673	-1,139	-565
Isced cat.1 or less	5,333	1,512	1,857	-726	-381
Diploma isced cat.2	7,116	2,081	2,120	-157	-118
Diploma isced cat.3	1,243	2,148	2,198	-90	-40
Diploma isced cat.5	1,903	2,773	2,496	535	258
Diploma isced cat.6	1,281	4,499	3,604	2,261	1,366
Diploma isced cat.7	353	6,094	4,908	3,856	2,670
Diploma isced cat.9	51	2,482	2,131	244	-107
No diploma, attended isced 2	2,181	1,744	1,921	-494	-317
No diploma, attended isced 3	208	1,576	1,939	-662	-299
No diploma, attended isced 5	130	2,040	2,187	-198	-51
No diploma, attended isced 6	41	2,468	2,212	230	-26
No diploma, attended isced 7	4	1,815	1,723	-423	-515
No diploma, attended isced 9	48	1,722	1,910	-516	-328
Diploma isced 2 and attended other studies	2,164	2,335	2,256	97	18
Diploma isced 3 and attended other studies	485	2,784	2,530	546	292
Diploma isced 5 and attended other studies	376	3,058	2,608	820	370
Diploma isced 6 and attended other studies	207	4,702	3,727	2,464	1,489
Diploma isced 7 and attended other studies	30	5,329	3,965	3,091	1,727
Diploma isced 9 and attended other studies	17	2,950	2,569	712	331
Wel of niet hebben van een handicap					
Ja	541	2,019	2,175	-219	-63
Nee	22,921	2,243	2,239	5	1
Totaal					

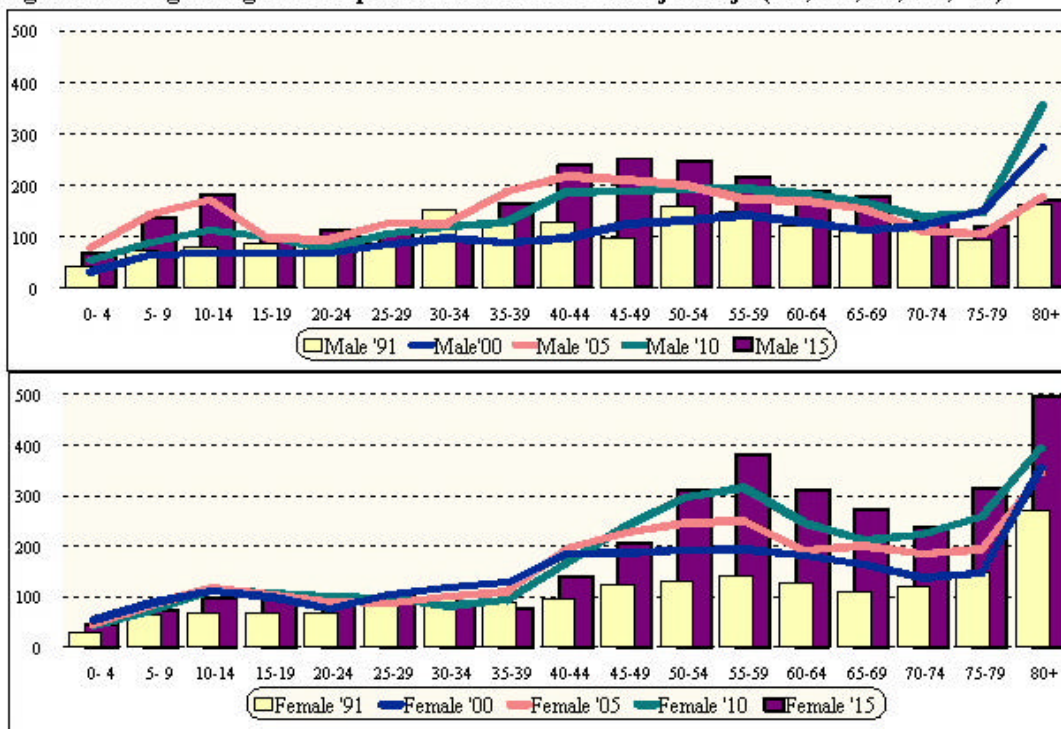
7. Prognose gehandicapten

Op basis van demografische projecties kan worden verwacht dat de toekomstige vergrijzing van de bevolking ertoe zal leiden dat het aantal mensen met lichamelijke en/of geestelijke handicaps de komende jaren zal toenemen. Hiermee zal ook de behoefte aan allerlei vormen van verzorging en verpleging blijven stijgen.

In de Census publicatie “The People of Aruba, Continuity and Change, CBS Aruba, Februari 2002” is hoofdstuk 7 geheel gewijd aan bevolkingsprojecties. Ten behoeve van schattingen van het toekomstig aantal bejaarden is gebruik gemaakt van het hierin beschreven “medium-scenario” Om het toekomstig aantal gehandicapten te schatten maken we gebruik van de leeftijdsspecifieke verdeling van het aantal gehandicapten, zoals geobserveerd in de Census 2000. Tijdens de laatste volkstelling was 13 procent van de bevolking 60-70 jaar gehandicapt, van de 70-80 jarigen was dat 22,6 procent, en van de 80+ was dat 40 procent. Diverse onderzoeken op Caribische eilanden tonen aan dat de verhouding tussen leeftijd en aantal gehandicapten redelijk constant is¹². We mogen er derhalve voorzichtig vanuit gaan dat deze verhouding de komende 15 jaar niet fundamenteel zal veranderen.

In totaal schatten we dat in 2015 Aruba ruim 6400 gehandicapten zal tellen; ongeveer 3050 gehandicapten vrouwen en ongeveer 3360 gehandicapten mannen. Dit houdt een groei van ruim 27 procent in ten opzichte van het aantal gehandicapten in het jaar 2000. Momenteel zijn er 5036 gehandicapten op Aruba. Deze groei manifesteert zich het meest bij vrouwen in de leeftijdscategorie van 75-79 jaar. Naast demografische ontwikkelingen kunnen ook allerlei technologische ontwikkelingen (opsporings- en behandelingsmethoden) en veranderende leefpatronen (zoals voedings- en drinkgewoonten) invloed hebben op het aantal mensen met een handicap. Hierover zijn geen concrete gegevens beschikbaar. Ook zal de samenstelling van de groep mensen met een (geestelijke) handicap in de toekomst veranderen. Vooral het aantal oudere gehandicapten zal toenemen, waardoor er meer aandacht nodig zal zijn voor de geriatrische zorg van deze mensen.

Figuur 14. Prognose gehandicapte mannen en vrouwen bij leeftijd ('91, '00, '05, '10, '15)

Bron: Volkstelling 1991, 2000; Projecties 2005, 2010, 2015

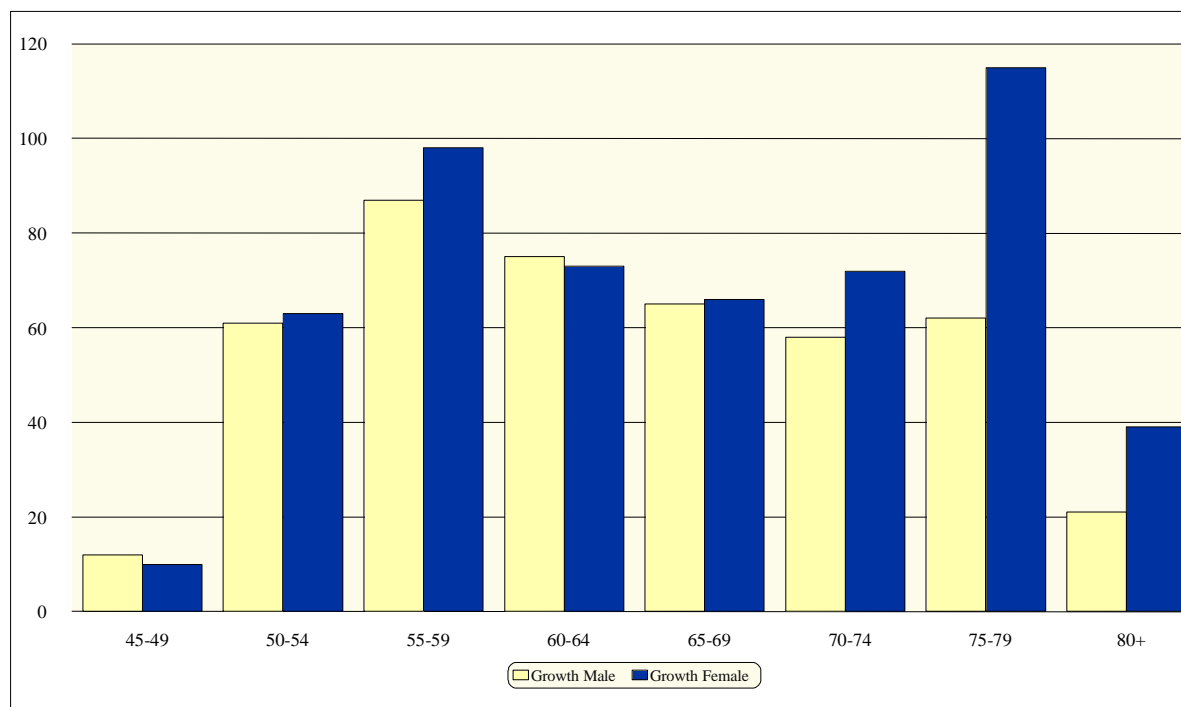
¹² Demos jaargang 14, nummer 6, pg. 46.

Tabel 28. Geprojecteerde aantal gehandicapten personen voor de periode 1991- 2015 (absoluut)

Leeftijdscate	Selectie van mensen met een handicap									
	1991		2000		2005		2010		2015	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw
0- 4	42	30	78	53	68	45	67	44	68	44
5- 9	72	63	142	88	137	86	121	73	120	71
10-14	78	67	169	111	180	116	175	113	154	97
15-19	87	66	95	98	99	103	108	107	105	104
20-24	84	67	93	76	113	90	124	98	135	102
25-29	84	83	125	104	104	87	121	97	133	106
30-34	152	96	124	118	99	101	80	82	94	92
35-39	124	87	187	128	162	110	128	93	104	75
40-44	128	96	217	185	238	195	205	168	162	140
45-49	97	123	209	187	251	227	271	239	234	205
50-54	157	131	198	192	247	246	296	297	320	312
55-59	146	142	171	193	214	249	266	316	319	382
60-64	122	128	168	181	186	192	236	246	293	312
65-69	110	111	152	164	178	200	198	212	251	272
70-74	122	121	110	138	133	184	156	223	174	237
75-79	94	149	104	146	118	193	144	258	168	314
80+	160	272	176	355	170	345	183	394	214	495
Totaal	1857	1831	2519	2515	2698	2769	2880	3060	3048	3360

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Figuur 15 Procentuele groei van het aantal gehandicapten bij geslacht, periode 2000 - 2015

Bron: Volkstelling 1991, 2000; Projecties 2005, 2010, 2015

Tabel 29 Groeivoeten van het aantal gehandicapten voor de periode 2000- 2015 (procenten)

<i>Leeftijdscategorie</i>	<i>Selectie van mensen met een handicap</i>	
	<i>Mannen</i>	<i>Vrouwen</i>
45-49	12	10
50-54	61	63
55-59	87	98
60-64	75	73
65-69	65	66
70-74	58	72
75-79	62	115
80+	21	39

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

 Bibliografie

Central Bureau of Statistics (2001), *Census 2000. Selected Tables. Fourth Population and Housing Census. 14 October 2000*. Oranjestad, Aruba.

Central Bureau of Statistics (2001), *Census 2000. The people of Aruba. Continuity and change*. Oranjestad, Aruba

Eelens, F. (1993), *The population of Aruba: a demographic profile*. Third Population and Housing Census. Aruba, October 6, 1991. Central Bureau of Statistics, Oranjestad, December 1993.

UN-Department of Economic and Social Affairs. Statistics Division (1998), *Principles and Recommendations for Population and Housing Censuses*. Statistical Papers, Series M, No. 67/Rev.1, United Nations publications.

UNESCO (1976), *International Standard Classification of Education*. Division of Statistics on Education, Office of Statistics.

Van Ginneken, J.K.S. (1993), *Health Statistics –Aruba. Causes of death 1986-1991 and utilization of medical services 1991*. Third Population and Housing Census Aruba – October 6, 1991. Central Bureau of Statistics, Oranjestad, December 1993.

Van Ginneken J.K.S., Dissevelt, A.G., van de Water, H.P.A. and van Sonsbeek, J.L.A.(1991), *Results of two methods to determine health expectancy in the Netherlands in 1981-1985*. in: Soc.Sci.Med. Vol 32, no.10, pp. 1129-1136.

Van Ginneken J.K.S., van Leusden H.M. and van de Hel, M. (1994), *Healthy life expectancy in Curaçao, Netherlands Antilles, in 1992*. in: Mathers C., McCallum J. and Robine JM, *Advances I health expectancies: Proceedings of the 7th meeting of the International Network on Health Expectancy (RIEVES)*, Canberra, February 1994.

Australian Institute of Health and Welfare, December 1994. Waldron I. (1998), *Sex differences in infant and early childhood mortality; major causes of death and possible biological causes*, in: *Too young to die: genes or gender?* Department of Economic and Social Affairs, Population Division, United Nations, 1998, ST/ESA/SERA/155.

Index

<hr/>		
A		
Aantal gehandicapten	5	
Arbeidsdeelname	40	
Arbeidskarakteristieken van gehandicapten	31	
Arbeidsongeschikten	31	
Arbeidsparticipatie	32, 33	
Arbeidsreïntegratie	41	
Arbeidssector en positie	39	
<hr/>		
B		
Bejaardentehuis	23	
Bibliografie	48	
<hr/>		
C		
Collectief huishouden	26	
<hr/>		
D		
Deelname aan betaalde arbeid	31	
Diabetes	15	
Disability	7	
<hr/>		
E		
Educatieniveau	32	
Erfelijke kwaal	16	
Extended households	26	
<hr/>		
F		
Financiële positie	6	
Financiële positie van gehandicapten	41	
Functieniveaus	39	
<hr/>		
G		
Gehandicapten op de arbeidsmarkt	6, 31	
Gehandicaptenbeleid	34	
Gehoorproblemen	39	
Gehuwd	25	
Gender- beleid	34	
<hr/>		
Geriatrische ziekten	16	
Gescheiden	23	
Gezondheidsaspecten	5	
Gezondheidsaspecten van gehandicapten	27	
<hr/>		
H		
Huwelijkskansen	23	
<hr/>		
I		
ICIDH2	7	
Industriële sector en beroepsuitoefening	36	
<hr/>		
K		
Kerngezin	26	
<hr/>		
L		
Leidinggevende functies	38	
Levensverwachting	29	
Lichamelijke oefeningen	29, 30	
<hr/>		
M		
Mentale handicaps	15	
Motorische handicaps	14	
Multiple Classification Analysis	42	
<hr/>		
N		
Nucleair huishouden	26	
<hr/>		
O		
Ongeletterdheid van gehandicapten	18	
Ongeval	16	
Ontwikkeld	22	
Ontwikkelingsland	22	
Oorzaak van hun handicap	16	
Opleiding en gezondheid	35	
Opleidingsniveau	35	
<hr/>		
Opleidingsniveau	20	
Orgaan handicap	15	
<hr/>		
P		
Participatieniveau	33	
Persoonsinkomen	41	
Potentiële beroepsbevolking	31	
Prognose gehandicapten	6, 45	
<hr/>		
R		
Reden voor werkloosheid	41	
Regionale verdeling van de gehandicapte	16	
<hr/>		
S		
Samenlevingsvormen	5	
Samenlevingsvormen van gehandicapten	23	
Samenwonen met een partner	25	
Scol Dun un Man'	20	
Scucha Nos	20	
<hr/>		
T		
Type huishouden	26	
<hr/>		
U		
Uitgebreide huishoudens	26	
<hr/>		
V		
Vergrijzing	45	
Verhouding 'disability – handicap'	12	
Visuele en auditieve handicaps	15	
<hr/>		
W		
Weduwe	23	
Werkloosheid	40	

